Vem bryr sig om oss?

Om relationen mellan kommuner och myndigheter vid större företagsinvesteringar

Rapport 0520

tillväxt verket

Förord

I Sverige pågår en omfattande nyindustrialisering och samhällsomvandling som innebär stora möjligheter, men samtidigt ställer krav på samhällets aktörer. Det är flera faktorer som ligger bakom ett ökat intresse för företagsinvesteringar:

- den gröna omställningen i basindustrin, tillverkning och transporter,
- resilienta och hållbara värdekedjor styr mot reshoring, det vill säga en återflyttning av tillverkning från lågkostnadsländer samt
- ändrade förutsättningar för handel, logistik och datahantering.

Inte minst innebär den gröna omställningen med en ambitiös klimatlagstiftning från EU, ökande behov av energi och kritiska råvaror samt snabba framsteg inom grön teknik, nya möjligheter för Sverige som nation. Denna utveckling har inneburit massiva investeringar i industrin, både i form av följdinvesteringar i existerande industri och investeringar i ny industri.

Accelerationskontoret beräknar att pågående investeringar har ett värde över 800 miljarder kronor. Detta ritar om svensk industri samtidigt som det bidrar till vår framtida konkurrenskraft. Omvandlingen innebär enorma möjligheter för oss som land, men också för den enskilda kommunen där en investering sker. Det är dock inte utan utmaningar.

Många gånger sker investeringar på mindre orter eller i mindre kommuner. Ofta är också förväntan att etableringarna ska kunna ske snabbt. För att klara att ta emot stora företagsetableringar behöver samhället snabbt kunna hantera frågor inom områden som elförsörjning, bostäder, infrastruktur och kompetensförsörjning. I Sverige är ansvaret för dessa frågor ofta delat mellan kommunen, regionen och staten. Det ställer stora krav på samverkan och flexibilitet för att samhället ska kunna möta upp de krav som de stora företagsetableringarna innebär.

Denna rapport från WSP är beställd inom ramen för två särskilda regeringsuppdrag på Tillväxtverket; Att bistå vid varsel och etableringar (N2022/0781) samt att samordna det nationella arbetet för att stödja nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i Norrbotten och Västerbottens län (KN2023/03505 och KN2023/04630). Titeln på rapporten är ett citat från en av de intervjuade kommunerna.

I rapporten intervjuas ett antal etableringskommuner och statliga myndigheter i syfte att undersöka den lokala nivåns förutsättningar för en fungerande samverkan med staten vid större investeringar. Resultaten visar på stora svårigheter för den enskilde kommunen att navigera mellan sektorsindelade myndigheter med olika planeringssystem och geografisk indelning. De system vi har idag kan inte möta upp den snabba takt som krävs för större investeringar som nu pågår. Ska Sverige fortsatt vara ett attraktivt land i den gröna omställningen, behöver vi myndigheter gemensamt se över hur vi på ett bättre sätt kan skapa förutsättningar för att

möjliggöra fler investeringar och säkra Sveriges position som en industrination i framkant.

Tillväxtverket arbetar för konkurrenskraftiga företag och hållbar utveckling i alla delar av Sverige. Vi stärker företag, regioner och kommuner och skapar förutsättningar att möta framtidens utmaningar. Verksamheten utgår från tre politikområden: näringspolitik, regional utvecklingspolitik och landsbygdspolitik. Inom dessa områden erbjuder vi kunskap, nätverk och investeringar. Tillväxtverkets insatser skapar förutsättningar för stärkt konkurrenskraft, ökad innovation, stärkt omställningsförmåga och en hållbar utveckling.

Rapporten är beställd av Tillväxtverket och utarbetad av WSP. I det inledande avsnittet har Tillväxtverket kompletterat med egna reflektioner och slutsatser baserat på rapportens innehåll samt erfarenheter från Tillväxtverkets uppdrag och arbete med samhällsomvandling och etableringsprocesser. Ett speciellt tack ska ges till Accelerationskontoret, Länsstyrelsen i Västra Götaland, Trafikverket, Sveriges kommuner och regioner (SKR) och Tillväxtanalys som bidragit med sin tid och kunskap för att diskutera underlaget i ett testlabb.

Kristina Zetterström

Avdelningschef Avdelning Regioner
Tillväxtverket

Tillväxtverkets reflektioner

I detta avsnitt reflekterar Tillväxtverket över innehållet i WSP:s underlag och lägger avslutningsvis fram fyra slutsatser för att möta systemhinder och effektivisera processer framåt. Slutsatserna bygger på underlagets innehåll. Vi grundar oss också på samlad kunskap och erfarenheter från våra regeringsuppdrag som syftar till att bistå kommuner, regioner, nationella myndigheter och näringsliv i omställningen.

Tillväxtverket har gett WSP i uppdrag att undersöka den lokala nivåns förutsättningar för en fungerande samverkan med staten vid större företagsinvesteringar. Undersökningen ska visa på vilka statliga myndigheter som har, eller bör ha, en utpekad roll kopplat till att möta de samhällsutmaningar som kan uppstå efter en beslutat stor företagsinvestering samt hur den rollen bör se ut. Syftet är att förbättra den lokala och regionala nivåns förutsättningar att hantera effekterna av stora företagsinvesteringar.

I WSP:s underlag intervjuas fem etableringskommuner och ett antal statliga myndigheter. Fokus i studien har varit investeringsprocesser i sena skeden där besluten om investeringen är fattade och arbetet påbörjat. Tillväxtverkets slutsatser handlar därför inte om att förbereda för och attrahera investeringar utan processen mellan kommuner och myndigheter i relation till att säkra eller ”landa” en investering.

WSP:s underlag gör heller inte anspråk på att vara heltäckande. Det kan finnas andra frågor och perspektiv som utgör hinder i samverkan mellan kommuner och myndigheter i investeringsprocesser men som inte behandlas i rapporten.

Kommunernas behov

Intervjuerna med kommunerna visar tydligt hur komplex en investeringsprocess är. Varje enskild kommun behöver initiera dialog med en mängd olika myndigheter kring olika sakfrågor kopplade till investeringsprocessen, samtliga med sina egna instruktioner och uppdrag, system och prioriteringar att förhålla sig till. Det är tydligt att de kommuner som intervjuats upplever att myndigheterna saknar förståelse för den speciella situation man befinner sig i, där såväl beslut som processer måste ske i ett högre tempo än normalt. Kommunerna anser också att de saknar vägledning och konsultation från berörda myndigheter, speciellt länsstyrelsen. En sådan dialog skulle kunna bidra med att snabba på processerna enligt kommunerna.

Slutligen pekar intervjuade kommuner också på en systembrist. Alla myndigheter som kommunen för dialog med har ansvar för en specifik del av processen. Detta gäller särskilt på planområdet, där kommunerna menar att alla involverade myndigheter har i uppdrag att tillgodose ett skyddsbehov eller andra specifika intressen. Däremot har ingen i uppdrag att säkerställa att den föreslagna investeringen kommer till stånd och därmed kan bidra positivt till samhällets utveckling. Det är endast kommunen som tar hänsyn till det perspektivet.

Myndigheternas förutsättningar att möta behoven

Myndigheterna bekräftar den komplexa process som en stor investering innebär. Medan en kommun besitter en bredd av kompetenser är respektive

sektorsmyndighet specialiserad på kunskap som berör den egna myndighetens ansvarsområden. Detta gör det också svårt för en enskild myndighet att ha ett helhetsperspektiv på en investeringsprocess. Länsstyrelsen är en aktör med en bred kompetens inom mark-och planfrågor. Även länsstyrelsen är dock beroende av expertkunskap från exempelvis riksintressemyndigheter, vilket sammantaget medför långa ärendeprocesser när frågor bereds mellan olika myndigheter.

Intervjuade länsstyrelser menar också att en hantering av investeringsprocesser innebär svåra avvägningar. Det finns ett starkt lagstöd för bland annat riksintressen, medan generell hänsyn till tillväxt och utveckling inte har samma lagstöd utan grundar sig i myndighetens instruktion och ibland i särskilda regeringsuppdrag. I det mötet ges de frågor som har ett tydligt lagstöd (ofta) en större tyngd i länsstyrelsens sammanvägning.

Slutligen uppger intervjuade myndigheter också att de måste agera efter likabehandlingsprincipen, vilket riskerar att komma i konflikt med möjligheten att prioritera strategiska ärenden.

Staten som medspelare

Bilden som målas upp i WSP:s underlag ger fog för oro. Den pågående regionaliseringen av värdekedjor inom industrin skapar stora möjligheter för svensk industri och svenska industriorter. Medan kommuner kämpar för att hålla tidsplaner i investeringsprocesser möts de av en nationell nivå som inte kan eller vill ta någon särskild hänsyn till den situation kommunerna befinner sig i.

Myndigheterna å sin sida anser sig följa den lagstiftning som råder och har i många fall begränsade möjligheter att ge prioritet åt särskilda investeringsprocesser. Det betyder dock inte att det är omöjligt. Det finns exempel på hur bland annat länsstyrelser kunnat prioritera en investeringsprocess eller där myndigheter fått specifika från regeringen som möjliggör prioritering av en viss typ av ärenden.

Ska Sverige kunna ta vara på de möjligheter till industrialisering som uppstår behöver staten gå från att ses som en motståndare till en medspelare i investeringsprocesser. Det kräver nya former för samverkan och tydligare styrning till berörda myndigheter. De mervärden som skapas vid en stor företagsinvestering kan vara helt avgörande för en enskild kommun, men bidrar också till att stärka svensk konkurrenskraft i framåt.

Tillväxtverkets slutsatser

Tillväxtverket genomför ett antal regeringsuppdrag som syftar till att bistå kommuner, regioner, nationella myndigheter och näringsliv i omställningssituationer. Utifrån dessa erfarenheter, samt WSP:s underlag, vill vi lyfta fram ett antal slutsatser som vi bedömer skulle underlätta arbetet kopplat till nyindustrialiseringen i Sverige. Slutsatserna, som även förekommer i andra

rapporter från myndigheten[1] är på intet sätt heltäckande, men svarar mot centrala utmaningar som även identifieras i de aktuella fallstudierna i rapporten.

Prioriterade processer för etableringsområden

De extraordinära situationer som större företagsinvesteringar medför kräver extra stöd från statliga myndigheter. Processer vid större etableringar och expansioner sker ofta i ett högre tempo än vanligt. Tillväxtverket menar därför att relevanta myndigheter i dessa fall behöver göra en annan prioritering av ärenden.

För att det ska vara möjligt för myndigheter att prioritera specifika ärenden i samband med större investeringar behöver staten ta fram en definition och kriterier på vad som ska gälla. Detta för att det ska vara tydligt om och när myndigheter kan bedöma om en utökad samverkan eller särskilda insatser är nödvändiga[2]. Arbetsförmedlingen har påbörjat ett liknande arbete för att kunna bedöma när det är befogat för myndigheten att avsätta resurser för att bistå specifika etableringar ur ett arbetsmarknadsperspektiv[3].

Sådana kriterier behöver väga in olika parametrar. Storleken på en företagsetablering eller expansion i förhållande till platsen för etableringen är en sådan. En annan är strategiska avvägningar, till exempel ifall en etablering av en viktig underleverantör kan komma att stärka en hel värdekedja och på så vis har en strategiskt viktig roll för Sverige. Arbetet med att ta fram kriterier kan inspireras av och knyta an till redan existerande klassificeringar[4].

Strategisk planering på regional och nationell nivå

Sverige är ett av få EU länder som saknar en vägledande planeringsnivå på nationell eller regional nivå i alla delar av landet. Tillväxtverket ser ett stort behov av att Sverige utvecklar såväl en nationell som en regional strategisk planering. Denna behöver vara baserad på formella processer och dialog mellan olika nivåer i en fungerade flernivåsamverkan, där en gemensam riktning finns för nationella myndigheter[5].

Med nuvarande omställningstakt i industrin och samhället behövs välgrundade och väl avvägda beslut för att kunna lösa målkonflikter och flaskhalsar. Ett proaktivt arbete på nationell och regional nivå kan stötta arbetet med effektivare tillståndsprocesser. Exempelvis skulle regional planering kunna vara ett viktigt verktyg i relation till etableringar. Det fysiska planeringsperspektivet kan förstärkas

---

[1] Uppdrag om varsel och omställning 2022 - 2024 (Dnr N2022/00781), samt uppdrag att främja koordineringen av arbetet med insatser av betydelse för näringslivets hållbara omställning och samhällsomvandlingen i Norrbottens och Västerbottens län, med fokus på stora företagsetableringar och företagsexpansioner, Regeringens diarienummer: N2020/03132 och N2022/02328 KN2023/03505

[2] Slutrapport. Att bistå med insatser vid varsel och omställning (N2022/0781)

[3] Stora företagsetableringar eller företagsexpansioner (SFE)

[4] Svenskt genomförande av Net Zero Industrial Act, Business Swedens "High Quality Investments samt Vinnovas "Impact Innovations". Se även Tillväxtanalys. Att landa en gigainvestering (2025)

[5] Delrapport. Att samordna det nationella arbetet för att stödja nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i Norrbotten och Västerbottens län (KN2023/03505 och KN2023/04630)

i relation till etableringar, för att stärka kopplingen mellan kommunal översiktsplanering, bostadsförsörjning, regionalt utvecklingsarbete och kollektivtrafik- och infrastrukturplanering.

Tillväxtverket ser samlat ett behov av att tillsätta en utredning för hur en nationell tvärsektoriell planeringsnivå skulle kunna införas i Sverige[6]. Detta för att klara såväl EU:s som Sveriges krav på effektiva plan- och tillståndsprocesser och skapa bättre förutsättningar för grön omställning, beredskap och hållbar regional utveckling i hela landet.

Behov av utökade resurser

Både fallstudierna i denna rapport och Tillväxtverkets tidigare erfarenheter inom området visar på att resurserna hos nationella myndigheter är för begränsade för att möta de behov som stora industriinvesteringar innebär.

Resursbristen är mest allvarlig när det gäller investeringar i infrastruktur. Om Sverige ska klara av att möta och nyttja de möjligheter som stora företagsetableringar - och expansioner innebär, behöver anslagen till infrastrukturinvesteringar sannolikt att öka. Det är tydligt att detta handlar om behov som går utöver ”normala” tillväxt- och utvecklingsbehov.

Domstolarnas handläggningstider är också ett uttryck för resursbrist, som påverkar industrialiseringsprocesser negativt. Det handlar framför allt om mark- och miljödomstolen och mark- och miljööverdomstolen.

Även specifika länsstyrelser lider av resursbrist. Nuvarande prognoser talar för att antalet tillståndsprocesser kommer att öka, inte minst till följd av den policyutveckling som sker inom EU. Några exempel är förordningen för nettonollindustrin respektive kritiska råmaterial, som båda ställer krav på tidsfrister i tillståndsprocessen. Även det ökade elbehovet kommer med all sannolikhet att leda till ett ökat antal tillståndsprövningar, eftersom i princip all energiproduktion behöver genomgå en miljötillståndsprocess. När flertalet större etableringar sker parallellt inom ett län blir arbetsbelastningen på en enskild länsstyrelse extraordinär, vilket påverkar handläggning av ärenden. Länsstyrelsen i Norrbotten är ett sådant exempel där flertalet stora etableringar och investeringar medför stora problem för myndigheten i ärendehanteringen[7].

Kommuner tvekar inför framtida etableringar

Tillväxtverket har tidigare uppmärksammat att inställningen till framför allt större företagsetableringar har förändrats. Flera kommunrepresentanter är tveksamma till att locka större företagsetableringar till sin kommun[8]. Den huvudsakliga anledningen till detta handlar om risken. Den enskilda kommunen behöver ta stora finansiella risker redan innan en företagsinvestering sker i form av investeringar i samhället som förväntas växa. Denna risk ska sedan värderas mot en ekonomisk prognos över förväntade skatteintäkter när etableringen väl är på plats. För många

[6] Delrapport. Att samordna det nationella arbetet för att stödja nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i Norrbotten och Västerbottens län (KN2023/03505 och KN2023/04630)
[7] IBID
[8] Slutrapport. Att bistå vid varsel och etableringar (N2022/0781)

kommuner riskerar en större etablering i slutändan endast göra marginell skillnad i kommunens ekonomi, efter att hänsyn tagits till kostnader för investeringar och lån. Problembilden vidgas än mer sett till risken att etableringens omfattning ändras eller inte alls blir av. Detta efter att kommunens investeringar redan har gjorts och med anledning av händelser som ligger utanför kommunens kontroll. Bland annat Sveriges kommuner och regioner (SKR) och Tillväxtanalys har också påpekat detta.

Om intresset för större företagsetableringar bland kommuner svalnar kan det få effekter för Sveriges möjligheter att locka framtida investeringar. Sverige har mycket goda förutsättningar att attrahera nya värdekedjor och ny industri, men i slutändan är det den enskilda kommunen som i de allra flesta fall avgör huruvida en investering kan bli verklighet eller inte. Om Sverige fortsatt vill arbeta för fler och större investeringar behöver denna oro tas på allvar.

Tillväxtverket anser att regeringen behöver ha ett nationellt perspektiv på Sveriges konkurrenskraft och särskilt beakta riskdelningen mellan stat och kommun. Därför är det välkommet att regeringen i juni 2025 har gett Accelerationskontoret i uppdrag att analysera vilka incitament kommuner har att attrahera och ta emot stora företagsinvesteringar som är viktiga för svensk ekonomi, konkurrenskraft och klimatomställning. Accelerationskontoret ska ta ställning till om det finns behov av att staten underlättar för kommuner att växa och bidra till regional utveckling[9].

[9] Kommuners incitament att attrahera och ta emot stora företagsetableringar utreds, Tilläggsdirektiv till Kommittén Accelerationskontor för att underlätta industrins omställning (KN 2024:05) Dir. 2025:58

Sammanfattning

Den här rapporten behandlar relationen mellan kommuner där stora företagsinvesteringar sker och statliga myndigheter, vars ansvarsområden och uppdrag påverkar investeringsprocesser. På uppdrag av Tillväxtverket har WSP genomfört ett antal fallstudier av kommuner som är mitt i pågående investeringsprocesser. I nästa steg har ett antal, för arbetet, centrala myndigheter intervjuats.

Kommunerna i fråga har valts ut för att de har stora pågående företagsinvesteringar. De representerar också olika delar av landet och är en blandning av rena nyetableringar och expansioner av befintlig verksamhet. Kommunerna som valdes ut är: Bodens kommun, Gällivare kommun, Karlskrona kommun, Ludvika kommun och Mariestads kommun.

Totalt sju myndighetsintervjuer genomfördes, där följande myndigheter valdes ut för en eller flera intervjuer: Arbetsförmedlingen, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Blekinge län samt Trafikverket.

Resultaten från intervjuerna ger en bild av att kommunerna känner att de kämpar ensamma för att möjliggöra de aktuella företagsinvesteringarna. Kommunerna efterlyser mer stöd och förståelse från myndigheterna som de samverkar med. Respektive myndighet ansvarar för sin del av pusslet, men ingen på nationell nivå ansvarar för att hela pusslet ska gå att färdigställa, där står kommunen ensam.

Myndigheterna håller med om att en investeringsprocess är komplex till sin karaktär och att myndigheterna själva saknar möjligheter att se pusslet i sin helhet. De pekar också på lagar och principer som försvårar eventuell ytterligare hjälp.

Tillväxtverket har tidigare påpekat att situationen för kommuner med pågående företagsinvesteringar är utsatt och att mer stöd behövs. Statliga myndigheter kan med rätt uppdrag och instruktioner ta en mer proaktiv roll och hjälpa kommunerna framåt i processen. Ska Sverige fortsatt vara en industrination i framkant behöver vi också visa det i hur man stöttar de kommuner som räckt upp handen och vågat ta risken. Nedan är några ämnen som Tillväxtverket tidigare adresserat på området (Se avsnitt Tillväxtverkets reflektioner):

- Prioriterade processer för etableringsområden
- Strategisk planering på nationell och regional nivå
- Behov av utökade resurser
- Riskdelning mellan stat och kommun

Förord **1**
Tillväxtverkets reflektioner **3**
Kommunernas behov 3
Myndigheternas förutsättningar att möta behoven 3
Staten som medspelare 4
Tillväxtverkets slutsatser 4
Sammanfattning **8**
1 Inledning **10**
1.1 Syfte och frågeställningar 10
2 Metod **11**
2.1 Fallstudier i kommuner 11
2.2 Intervjuer med myndigheter 13
2.3 Testlab 13
2.4 Disposition 14
3 Fallstudierna **14**
3.1 Gällivare kommun 15
3.2 Bodens kommun 16
3.3 Ludvika kommun 17
3.4 Mariestads kommun 18
3.5 Karlskrona kommun 19
4 Resultat **20**
4.1 Fallstudiekommunernas erfarenheter av myndighetskontakterna 20
4.2 Vilka myndigheter har kommunerna haft kontakt med 20
4.3 Kommunernas upplevelse av kontakterna med myndigheter 28
4.4 Myndigheternas möjligheter och gränser 34
5 Referenser **36**

1 Inledning

Det pågår sen flera år tillbaka en omfattande nyindustrialisering som påverkar många delar av landet. Utmärkande för denna omställning är de stora företagsetableringar som skett i Sverige. I en tidigare rapport (Tillväxtverket, rapport 0453) har vi identifierat några olika drivkrafter bakom denna utveckling, såsom den gröna omställningen, den ökade sårbarheten i den globala ekonomin och behovet av fler data- och logistikcentra i det digitala samhället.

Nyindustrialiseringen skapar nya möjligheter, men medför även utmaningar för näringsliv såväl som för samhället. Utmaningarna är främst kopplade till de många stora investeringarna och företagsetableringarna. Många gånger sker etableringar på mindre orter eller i mindre kommuner. Ofta är också förväntan att etableringarna ska kunna ske snabbt.

För att klara att ta emot stora företagsetableringar behöver samhället snabbt kunna hantera frågor inom områden som:

- elförsörjning
- bostäder,
- kompetensförsörjning och
- annan infrastruktur.

I Sverige är ansvaret för dessa frågor ofta delat mellan kommunen, regionen och staten. Det ställer stora krav på samverkan och flexibilitet för att samhället ska kunna möta upp de krav som de stora företagsetableringarna innebär. Att samspelet mellan kommuner och myndigheter fungerar smidigt är därför av största vikt om Sverige ska kunna dra fördelar av det nyindustrialiseringstillfälle som nu uppstått. Denna rapport fokuserar på relationen mellan kommunerna och staten när stora etableringar sker.

1.1 Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med denna rapport är att bidra med underlag om den lokala nivåns förutsättningar att hantera effekterna av stora företagsinvesteringar. Fokus i den här rapporten ligger i första hand på kommunernas förutsättningar för en effektiv samverkan med staten. Rapporten ämnar bidra med två delar:

För det första, ska uppdraget bidra med en ökad förståelse för vilka statliga myndigheter som har eller bör ha en utpekad roll kopplat till att möta de utmaningar som kan uppstå efter en beslutad stor företagsinvestering. En given utgångspunkt för uppdraget har varit att utgå från ett antal kommunala fallstudier för att besvara frågorna.

Analysen i rapporten ska besvara följande fyra frågeställningar:

1. Vilka statliga myndigheter har en uttalad roll i arbetet med att möta de samhällsutmaningar som uppstått efter företagsinvesteringarna enligt fallstudierna?
    - Hur ser den rollen ut?

- Uppfyller myndigheterna sin roll? Om inte, varför?
- På vilket sätt tar myndigheterna hänsyn till de geografiska förutsättningarna som råder på platsen i fråga?

2. Vilka ytterligare statliga myndigheter efterfrågas av lokal och regional nivå i efter-fasen enligt fallstudierna?
   - Varför efterfrågas de?
   - Varför deltar myndigheterna inte?
3. Vilka statliga myndigheter är nyckelaktörer, det vill säga har en tydlig roll oavsett vilken bransch som företagsinvesteringen avser?
4. Vilka systemhinder går det att identifiera kopplat till statliga myndigheters arbete i efter-fasen av en stor företagsinvestering?

2 Metod

I detta avsnitt sammanfattas de material och metoder som analysen baseras på. Som nämnts så var ett fallstudiebaserat arbetssätt en på förhand given utgångspunkt. Vi har valt ut fem fallstudiekommuner utifrån önskan om att utgå från fall där etableringsprocessen kommit igång – dvs. beslut är fattade och investeringsprocesserna åtminstone påbörjade - och där den tillkommande etableringen är av relativt stor omfattning i relation till kommunernas storlek.

Fallstudierna har fokuserat på att försöka fånga kommunernas bild av hur etableringsarbetet har fungerat, med betoning på samverkan mellan kommuner och myndigheter. Fallstudierna har sedan kompletterats med en intervjubaserad analys av myndigheternas perspektiv. Resultaten från fallstudierna har således blivit ingångsvärden för intervjuerna med myndigheterna. Dessa två underlag har vi sedan vägt samman i en intern analysprocess, som mynnat ut i ett antal slutsatser omkring hur etableringsarbetet fungerar.

2.1 Fallstudier i kommuner

Uppdraget har genomförts med ett fallstudiebaserat angreppsätt. I fallstudierna undersöks de statliga myndigheternas samverkan med kommunerna i samband med större företagsinvesteringar. WSP har genomfört fallstudier i fem olika kommuner. Frågorna som har stått i fokus i fallstudierna har främst varit de två första huvudfrågorna:

1. Vilka statliga myndigheter har en uttalad roll i arbetet med att möta de samhällsutmaningar som uppstått efter företagsinvesteringarna enligt fallstudierna?
2. Vilka ytterligare statliga myndigheter efterfrågas av lokal och regional nivå i efter-fasen enligt fallstudierna?

Urvalet av kommuner för fallstudierna genomfördes med syftet att identifiera kommuner som i närtid har haft eller nu har erfarenhet av minst en större företagsinvestering och/eller etablering. Ett kriterium har också varit att investeringarna skulle ha stor betydelse för orten och vara i processens senare

skede (det vill säga beslutade och påbörjade). Därtill skulle de valda kommunerna återspegla olika geografisk och territoriell kontext. Urvalet kommuner diskuterades och beslutades i samråd med uppdragsgivaren. Följande fem kommuner valdes ut för fallstudierna:

- Gällivare kommun
- Bodens kommun
- Ludvika kommun
- Mariestads kommun
- Karlskrona kommun

Fallstudierna har genomförts som gruppintervjuer på plats i respektive kommun under vintern 2024/2025, med 6 - 12 deltagare per träff. Totalt har således närmare fyrtio personer deltagit i gruppintervjuerna fördelade på de fem kommunerna.

Bland deltagarna har det funnits representanter för kommunala förvaltningar, samordnarfunktioner, kommunchef och i ett par fall har även politiken varit representerad. WSP har kontaktat respektive kommunchef som sen fått bestämma vilka på kommunen som skulle delta, men föreslogs av WSP att bjuda in chefer eller på annat sätt ansvariga för en större del av de aktuella investeringsprocesserna.

Gruppintervjuerna har hållits som öppna samtal, där WSP styrt samtalet med bas i uppdragets övergripande frågeställningar. Samtalen har haft de lokala investeringsprocesserna som utgångspunkt. För att identifiera vilka myndigheter som varit involverade och vilka roller de haft, liksom vilka myndigheter som eventuellt saknats i processerna, har WSP utgått från ett antal funktioner som utgör grunden för en lyckad investeringsprocess (efter att investeringsbeslut fattats). Dessa visas i figuren nedan, utifrån en skala som ska illustrera hur nära funktionerna ligger investeringens kärna.

Figur 1: Funktioner i den lokala investeringsprocessen

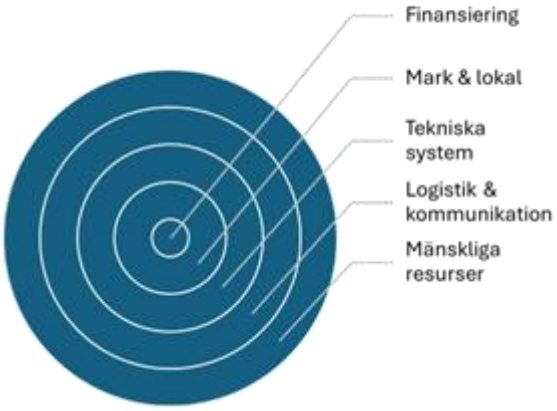

I flera fall består investeringarna av flera parallella delar. Vi har i analyserna försökt att fånga och återspegla detta, men vi har i normalfallet inte inkluderat kontakter med exempelvis myndigheter som själva genomför investeringar i en kommun och

heller inte specifikt analyserat utmaningar som kan uppstå till följd av offentliga investeringar.

2.2 Intervjuer med myndigheter

Utifrån vilka myndigheter som har identifierats av kommunerna som involverade eller saknade, har WSP i nästa steg valt ut ett antal myndigheter för enskilda intervjuer. Ett urval har gjorts utifrån vilka myndigheter som varit mest uppmärksammade och som från kommunernas perspektiv upplevts ha spelat störst roll i etableringsprocesserna. De specifika intervjupersonerna har huvudsakligen identifierats genom gruppintervjuerna i kommunerna. Totalt har sju myndighetsintervjuer genomförts, med företrädare för Trafikverket, Arbetsförmedlingen, Länsstyrelsen i Västra Götalands län och Länsstyrelsen i Blekinge län. Utöver myndighetsföreträdare har även en person från Sveriges Kommuner och Regioner intervjuats i detta skede.

Syftet med intervjuerna har varit att få myndigheternas perspektiv på deras roll, möjligheter och begränsningar i samband med större företagsinvesteringar. Myndigheterna har i huvudsak inte lyft de enskilda fallen, utan har använt dem som en bakgrund för en mer generell diskussion. Detta inkluderar exempelvis hur respektive myndighets arbete styrs och genomförs, eventuella utmaningar de upplever och hur myndigheten förhåller sig till kommunernas förväntningar på myndigheten. Intervjuerna har även berört om myndigheten önskar att de skulle kunna agera annorlunda och vad som i så fall hade krävts.

Intervjuerna har genomförts som semistrukturerade djupintervjuer via teams eller telefon. I något fall har intervjun gjorts som en besöksintervju. Vid semistrukturerade intervjuer tas en intervjuguide fram och används som grund, men intervjuaren anpassar intervjun utifrån vad som framkommer i samtalet. Detta kan innebära att följdfrågor ställs och att vissa teman utforskas mer ingående. Detta möjliggör för ett mer flexibelt och dynamiskt samtal som kan leda till en djup förståelse av ämnet – faktorer vi bedömer som särskilt viktiga i samtal om mervärden.

2.3 Testlab

Slutligen har WSP i samverkan med Tillväxtverket faciliterat ett seminarium, där en särskilt inbjuden testpanel bjudits in av Tillväxtverket med syftet att diskutera underlaget. I testpanelen ingick både myndigheter som medverkat i uppdraget och sådana som haft egna uppdrag relaterade till stora investeringar. Exempel på frågor som panelen har fått besvara är:

- Hur ser man på de identifierade problemen?
- Vilka utmaningar finns?
- Vad skulle krävas för att myndigheterna och kommunerna skulle kunna samverka på ett mer effektivt sätt?

Seminariet hölls i mars 2025 och genomfördes digitalt. Vid seminariet deltog förutom WSP och Tillväxtverket, representanter för Tillväxtanalys, Accelerationskontoret, Trafikverket, Länsstyrelsen i Västra Götalands län samt Sveriges Kommuner och Regioner.

2.4 Disposition

Rapporten är indelad i sex kapitel. I detta inledande kapitel redogörs för uppdragets syfte, material och metod. I kapitel 2 presenteras kort de fem kommuner som WSP har valt ut för fallstudier, liksom de större företagsinvesteringar som skett i respektive kommun. Därefter följer två kapitel med resultat och analys, men ur kommunernas perspektiv. Kapitel 3 innehåller en redogörelse för vilka myndigheter fallstudiekommunerna haft kontakt med och hur de upplevt denna kontakt. I kapitel 4 beskrivs vilka myndigheter och funktioner som kommunerna anser saknas i samband med större företagsinvesteringar. Därefter, i kapitel 5, återfinns några nyckelmyndigheters perspektiv på deras möjligheter och gränser.

3 Fallstudierna

WSP har genomfört fallstudier i fem kommuner inom ramen för uppdraget. Kommunerna är: Gällivare, Boden, Ludvika. Mariestad och Karlskrona. Fallstudierna har genomförts som gruppintervjuer på plats i respektive kommun, med 6 - 12 deltagare per träff. Bland deltagarna har det funnits representanter för kommunala förvaltningar, samordnarfunktioner, kommunchef och i ett par fall även kommunalråd.

Fallstudierna har inletts med att kommunerna fått beskriva sig själva och de största investeringar samt etableringar som sker i kommunen. Dessa presenteras i avsnitten nedan. Det ska noteras att samtliga kommuner lyfter att med de stora investeringarna och etableringarna, följer även positiva effekter på övriga näringslivet.

Figur 2 Våra fem fallstudiekommuner

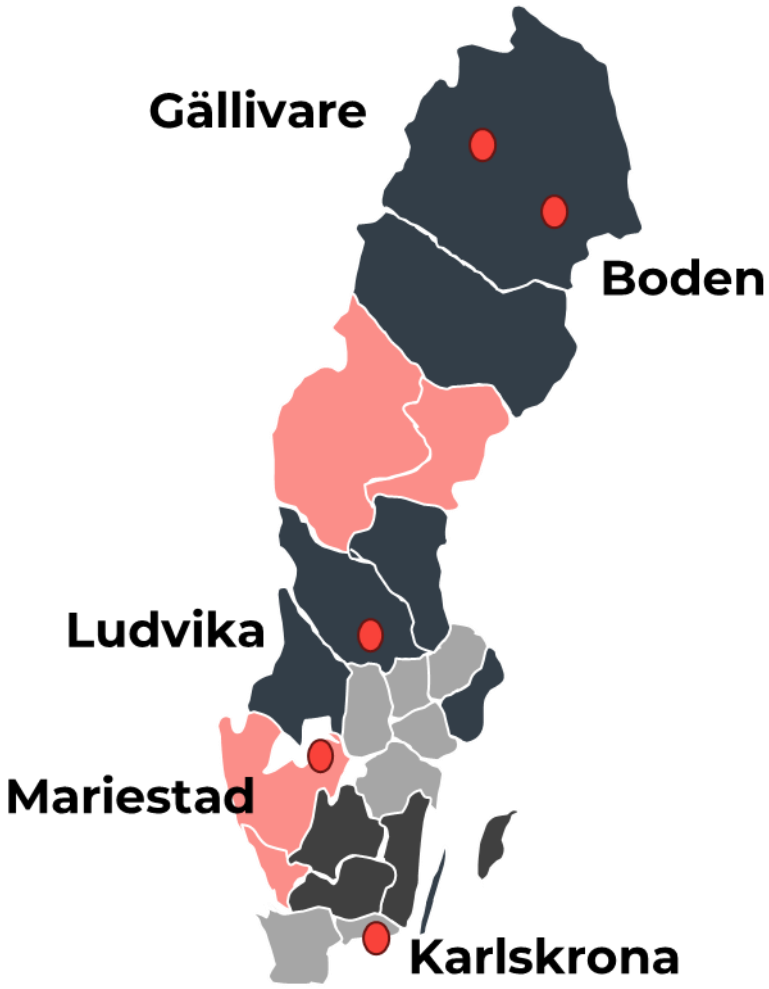

3.1 Gällivare kommun

Gällivare kommun i Norrbottens län har en lång tradition av gruvindustri och det har brutits järnmalm i området sedan början av 1700-talet. Än idag är gruvindustrin en central del av näringslivet, med större gruvor i Aitik och Malmberget som sysselsätter en betydande del av befolkningen. Kommunen är Sveriges tredje största till ytan, men har en befolkning på endast ca 17 000 invånare[10].

Idag sker stora investeringar i Gällivare kommun. Två av de största görs av gruvföretagen LKAB (delvis inom ramen för det så kallade Hybritprojektet där även SSAB och Vattenfall ingår) och Boliden, där båda utökar befintlig drift samtidigt som de investerar för att genomgå en hållbar omställning.

LKAB är ett statligt ägt gruvbolag som funnits i Gällivare i 130 år. Bolaget står nu inför ett omfattande arbete – bolaget ska dels fortsätta med den befintliga gruv- och förädlingsverksamheten, dels bygga en demonstrationsanläggning med produktion av vätgas och tillverkning av järnsvamp genom direktreduktion av järnmalm med vätgas. Idag har LKAB 1 100 anställda i verksamheten i Gällivare, men LKAB räknar

[10] https://gallivare.se/kommun-och-politik/kommunfakta/fakta-och-statistik-om-gallivare-kommun

med att fler kommer behövas. LKAB är den största arbetsgivaren i kommunen, näst efter Gällivare kommun[11].

En faktor som gjort att LKAB erhållit mycket uppmärksamhet är att gruvan kräver stora samhällsomvandlingar, i takt med att industriområdet utökats. I Gällivare kommun innebär det att i stort sett hela Malmberget som tätort ska avvecklas, och viktiga samhällsfunktioner och bostäder flyttas till Gällivare. Omvandlingen förväntas pågå fram till 2032 och ungefär 3 200 människor berörs. Detta innebär att Gällivare förtätas och utvecklas med nya bostäder samt anläggningar[12].

Även Boliden genomför betydande investeringar i Gällivare kommun. I kommunen finns Aitik-gruvan, som är Sveriges största koppardagbrott och som funnits sedan 1968. Boliden investerar i gruvan med syftet att dels öka produktionskapaciteten, dels förbättra hållbarheten. För att minska miljöpåverkan och öka effektiviteten görs investeringar i ny teknik och infrastruktur. Företaget har 900 anställda i gruvan, vilket gör det till kommunens största privata arbetsgivare och totalt sett tredje största arbetsgivare[13]. Utökningen av dagbrottet får påverkan på samhället, exempelvis har tre byar tömts på invånare och delar av E10 byggs om som en effekt av expansionen[14].

3.2 Bodens kommun

I Norrbottens län finns även Bodens kommun med ca 28 000 invånare[15]. I intervjun med kommunen uppges att kommunen, på övergripande nivå, står inför en omställning från att vara en kommun med en stark tjänsteekonomi (framför allt knutet till Försvarsmakten) till en industrikommun. Boden har under de senaste åren arbetat med att stärka sitt företagsklimat genom att förbättra service och stärka kompetensförsörjningen.

I kommunen sker både helt nya etableringar och expansion av befintliga, där två verksamheter får särskilt mycket uppmärksamhet - men kopplat till dessa kommer mer eller mindre stora följdinvesteringar (exempelvis underleverantörer, bygg- och underhåll, service och tjänster kopplade till bemanning).

Den första investeringen görs av Försvarsmakten som har en lång historia i Boden och är en av de största garnisonsorterna i Sverige. Idag finns två regementen, Bodens Artilleriregemente A 8 och Norrbottens Regemente I 19, samt ett antal olika militära enheter och utbildningscentra[16].

Efter flera år av neddragningar växer nu den militära verksamheten i kommunen som en effekt av det osäkra omvärldsläget. Totalt ska Försvarsmakten växa från

---

[11] https://gallivare.se/jobb-och-foretagande/starta-och-driva-foretag/naringslivet-i-gallivare-kommun/fakta-om-naringslivet-i-gallivare ; https://lkab.com/artiklar/nytt-miljotillstand-for-verksamheten-i-gallivare/

[12] https://samhallsomvandling.lkab.com/om-samhallsomvandlingen/malmberget-och-gallivare/

[13] https://www.boliden.com/sv/verksamhet/gruvor/boliden-aitik/

[14] https://www.svt.se/nyheter/lokalt/norrbotten/utokningen-av-aitik-gruvan-innebar-att-e10-maste-flyttas

[15] https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__BE__BE0101__BE0101A/FolkmangdNov/table/tableViewLayout1/

[16] https://www.forsvarsmakten.se/sv/organisation/bodens-artilleriregemente-a-8/varnplikten-pa-a-8/valkommen-till-boden/

60 000 till 90 000 befattningar och fler värnpliktiga ska utbildas. Detta medför ett ökat behov av stödfunktioner, vilket gör att samtliga Försvarets verksamheter i Boden påverkas. För att klara expansionen behövs ett hundratal nya medarbetare i Bodens garnison och att säkra kompetensförsörjningen uppges vara en utmaning som kräver samarbete med kommunen[17].

En ny etablering som fått mycket uppmärksamhet är Stegra (före detta H2 Green Steel), som grundades 2020 och har som syfte att producera grönt stål med minimalt koldioxidutsläpp. Företagets första anläggning byggs i skrivande stund i Bodens kommun och planeras börja producera grönt stål 2026. Anläggningen täcker ca 270 hektar och kommer bestå av dels ett stålverk, dels en vätgasanläggning. Enligt företaget rekryterar man just nu och beräknar ha 1 500 anställda 2025 (i Stockholm och Boden), men ännu fler arbetar med att bygga anläggningarna[18]. Att säkra kompetensförsörjningen uppges vara en utmaning för företaget, särskilt eftersom regionen har en konkurrensutsatt arbetsmarknad. Företaget avser rekrytera huvudsakligen från Sverige, men stålverket är det första som byggs i Europa på över 40 år och därför behövs kompetens även från Nordamerika[19].

3.3 Ludvika kommun

Ludvika är en kommun i Dalarna med en stark industriell tradition och som har en betydande roll i Sveriges gröna omställning. En rad viktiga investeringar och etableringar har skett i kommunen under de senaste åren, vilket gör Ludvika till en tillväxtkommun (ungefär 65 procent av värdet som produceras i kommunen exporteras, jämfört rikssnittet på cirka 50 procent). Till följd av detta ser kommunen en ökad inflyttning och befolkningstillväxt. Kommunen har idag ungefär 27 000 invånare[20].

År 1900 bildades Elektriska AB Magnet som grunden till det nuvarande ABB, vilket idag är en del av Hitatchi Energy[21]. Företaget utvecklar och producerar avancerad teknik för kraftöverföring, och fabriken i Ludvika tillverkar krafttransformatorer och kraftelektronikventiler. Produkterna används för att bygga elinfrastruktur och är centrala för energiomställningen. År 2020 förvärvde Hitatchis en majoritetsandel från ABB. Företaget har expanderat snabbt och är nu Ludvikas största arbetsgivare med cirka 4 500 anställda, och det finns planer på att växa ytterligare. En stor andel av de anställda är rekryterade från utlandet, närmare ca 20–30 procent, med Indien som största rekryteringslandet utöver Sverige. Därtill avser företaget att bygga ut fabriken med ca 30 000 kvadratmeter. År 2023 tecknade Hitatchi Sveriges största exportorder på totalt 147 miljarder för att leverera teknologi för kraftöverföring från havsbaserade vindkraftsparker utanför Tyskland och Nederländerna[22]. I

[17] https://boden.se/nyheter/2021/militarstaden-boden-vaxer

[18] https://stegra.com/
[19] https://bodenxt.se/fragor-om-gront-stal-och-jobb-nar-stegra-traffade-boden/
[20] https://www.ludvika.se/kommun-och-politik/fakta-om-kommunen/om-ludvika-kommun
[21] https://new.abb.com/news/detail/98507/abb-completes-sale-of-remaining-stake-in-hitachi-energy-to-hitachi ; https://www.svenskaindustrikommuner.se/ludvika-kommun-ar-nya-i-natverket/

[22] https://www.svt.se/nyheter/lokalt/dalarna/ny-miljardinvestering-pa-hitachi-stor-utbyggnad-av-ludvikafabriken ; https://www.svt.se/nyheter/lokalt/dalarna/ludvika-i-centrum-for-europas-energiomstallning-efter-rekordorder-marknaden-pa-vag-explodera

intervjun med kommunen framkommer att Hitatchis investeringar ger ringar på vattnet för övriga näringslivet i kommunen, såsom underleverantörer och elfirmor.

Ytterligare en central investering görs av Spendrups Bryggeri, vilket är Sveriges största bryggeri och har således funnits, i någon form, i området i över 100 år. Spendrups har expanderat och är nu en betydande aktör på norska marknaden[23]. Spendrups är en av de största arbetsgivarna i kommunen, jämte Hitachi, Säfsen och Nordic Iron Ore.

Nordic Iron Ore är ett gruvbolag om fokuserar på att återuppta och utveckla järnmalmsgruvor i Ludvika kommun. Målet är att producera ultra-höganrikat järnmalmskoncentrat för en hållbar och grön stålproduktion. Företaget deltar i flera internationella forskningsprojekt för att utveckla modern prospekteringsteknik och har samarbeten med bland annat Stockholms universitet och EU:s Horizon 2020-program. Totalt bedömer företaget att de kommer skapa ca 300 jobb i kommunen och lika många konsult- och underleverantörsjobb[24].

3.4 Mariestads kommun

Mariestads kommun är i en expansionsfas och det sker flera stora investeringar och etableringar i kommunen. Kommunens strategiska läge vid Vänern och närhet till E20 framhålls i intervjun underlätta logistiken för stora industrietableringar. Därtill uppges en konkurrensfördel vara närheten till andra kommuner och de goda kommunikationsmöjligheterna, vilka påverkas av att Mariestad ingår i Skaraborgs kommunalförbund.

Kommunen ligger i Västra Götaland och har ungefär 25 000 invånare, men förväntar sig en stor befolkningsökning till följd av de nya investeringarna och etableringarna. Det uppges i kommunintervjun att det sker mycket arbetskraftspendling mellan kommunerna i Skaraborgs kommunalförbund, som totalt har 270 000 invånare.

Den största investeringen som sker i Mariestads kommun är byggandet av Volvokoncernens batterifabrik. Fabriken är en del av Volvos satsning att skapa hållbara lösningar för transport, mobilitet och anläggningsutrustning. Investeringen är kommunens största sett till yta, antal anställda och investeringsvolym. Den påverkar bortom kommunens gränser. Batterifabriken kommer att ligga längs med E20 och med fabriken skapas cirka 3 000 nya arbetstillfällen[25]. Under hösten 2024 meddelar Volvo att man skjuter på investeringen i Mariestad och det är i nuläget osäkert när investeringen kan komma igång.

En annan av investeringarna är Metsä Tissues bruk som genomgår en omfattande utbyggnation som förväntas vara i drift under 2025, med en investering på cirka 4 miljarder kronor. Målet är att fördubbla produktionskapaciteten och att uppnå nollutsläpp senast 2030. Projektet förväntas skapa cirka 100 nya arbetstillfällen på bruket (idag har bruket 350 anställda) och ha en total påverkan på sysselsättningen

[23] https://www.spendrups.se/kontakt/har-finns-vi/

[24] https://nordicironore.se/

[25] https://mariestad.se/mariestad-vaxer/volvos-batterifabrik ; https://www.volvogroup.com/en/about-us/organization/our-production-facilities/Mariestad-Battery-Plant.html

motsvarande cirka 2 000 årsarbetare under byggnadsfasen. Utbyggnationen innebär bland annat att bruket vrids mot E20 av logistiska skäl[26].

Ytterligare en stor investering görs av Kriminalvården. I kommunen finns Sveriges största anstalt som just nu genomgår en utbyggnad som succesivt tas i bruk. Det är en personalintensiv verksamhet, med nästan 1:1-förhållande mellan intagna och anställda. Enligt kommunen beräknas det anställas ca 30 nya inspektörer per halvår. Anstalten kräver även mycket yta.

3.5 Karlskrona kommun

Karlskrona kommun är en skärgårdskommun i Blekinge med ca 66 000 invånare som har en lång tradition av marina verksamheter och försvarsverksamheter, vilket präglar kommunens näringsliv än idag. Exempelvis har Karlskrona garnison verkat i olika former sedan 1600-talet och det är här marinbasen har sitt huvudsäte. År 1998 utnämndes även Karlskrona till världsarv av Unesco[27]. Det rådande säkerhetspolitiska läget och Sveriges inträde i Nato har, enligt kommunen själv, belyst Karlskronas centrala läge.

I Karlskrona finns NKT som konstruerar, tillverkar och installerar kraftkabellösningar för låg-, medel- och högspänning som möjliggör hållbar energiöverföring. I Karlskrona bygger företaget världens största fabrik för högspänd sjökabel. Detta innebär både utbyggnad av företagets existerande fabrik, liksom investeringar och köp av nya anläggningar. Företaget beräknar att de kommer öka antalet medarbetare med ca 500 personer och att de nya tillgångarna kommer vara i drift under 2027[28].

SAAB Kockums är ytterligare en expanderande aktör i kommunen. Vid varvet i Karlskrona tillverkas framför allt u-båtar och ytstridsfartyg. Försvarsmakten är ytterligare en stor aktör i kommunen och Karlskronas garnison är en av de största i landet. I kommunen finns även Försvarets materielverk och Fortifikationsverket. I samband med Sveriges inträde i Nato har Försvarsmakten beslutat att stärka och bygga ut sin närvaro i Karlskrona, och även kommunen liksom Blekinge län har beslutat att växla upp sina verksamheter kopplat till försvaret[29]. Ett av Försvarsmaktens större pågående projekt i kommunen är renovering och utbyggnad av pirerna i Örlogshamnen som beräknas pågå till 2028[30].

Marintekniskt centrum utgör ett starkt nätverk inom marin teknik, och knyter samman aktörer som bland annat Blekinge Tekniska Högskola, NKT, Roxtec, SAAB Kockums, Marinen, Kustbevakningen och Blue Science Park. Potentialen för tillväxt är stor. Fram till 2030 finns möjligheter att antalet sysselsatta inom marina verksamheter i Blekinge dubbleras, från dagens 5 000 till 10 000[31].

---

[26] https://www.metsagroup.com/sv/metsatissue/framtidsfabriken-i-mariestad/
[27] https://www.karlskrona.se/kommun-och-politik/det-har-ar-karlskrona/kommunfakta-och-statistik/ ; https://www.fortifikationsverket.se/tillvaxt-i-forsvaret/byggprojekt/karlskrona
[28] https://www.nkt.se/om-oss/produktion/karlskrona
[29] https://www.lansstyrelsen.se/blekinge/om-oss/nyheter-och-press/nyheter---blekinge/2024-04-18-vi-starker-sverige-och-nato.html
[30] https://www.fortifikationsverket.se/tillvaxt-i-forsvaret/byggprojekt/karlskrona
[31] https://www.karlskrona.se/naringsliv/n%C3%A4ringslivet-i-karlskrona/marine-technology-center-of-sweden/

4 Resultat

4.1 Fallstudiekommunernas erfarenheter av myndighetskontakterna

Gemensamt för fallstudiekommunerna är att kontakterna med olika statliga myndigheter är helt centrala för att framgångsrikt hantera de utmaningar och möjligheter som de stora etableringarna eller snabba expansionsprocesserna innebär.

Våra intervjuer med kommunerna har gått igenom kommunernas erfarenheter med utgångspunkt i en modell som delar in kontaktytan mellan kommun och myndighet utifrån vilka typer av ”behov” som kommunerna behöver tillgodose i relation till investeringarna genom kontakterna med de statliga myndigheterna. I intervjuerna har vi gått igenom följande områden:

- Finansieringen – av nödvändiga kommunala investeringar
- Mark & planering – hantering av tillstånd och planprocessen
- Infrastruktur, kommunikationer och tekniska system – att få olika typer av anslutningar på plats för verksamheten och den kommunala utvecklingen i stort
- Mänskliga resurser – att hantera kompetensförsörjning både inom aktuell näring men också i kommunen i stort

Vi ska inleda med att redogöra för vilka myndigheter som kommunerna uppfattar sig ha haft avgörande kontakter med. De erfarenheter som redogörs för här baserar sig alltså på hur kommunerna i fallstudierna uppger sig ha uppfattat samverkan med de statliga myndigheterna.

4.2 Vilka myndigheter har kommunerna haft kontakt med

4.2.1 Finansiering

De stora företagsinvesteringarna innebär både i sig och som ett resultat av en generell tillväxt i kommunerna ofta stora krav på kommunala investeringar. I praktiken handlar det om investeringar i bostäder, lokal infrastruktur som vägar, vatten och avlopp men också om inverteringar i olika typer av kommunal service. För delar av dessa investeringar kan kostnaden delas med de etablerande företagen eller med andra byggherrar, men många gånger behöver kommunerna själva stå för stora delar av investeringarna. En betydande del av investeringskostnaderna handlar om kostnaderna för att upprätta planer, enligt plan och bygglagen och ta fram underlag i enlighet med miljöbalken.

När det gäller finansiering för den här typen av investeringar finns egentligen inga myndigheter som kommunerna har haft kontakt med. Kommunerna finansierar sina investeringar på de öppna kapitalmarknaderna antingen ensamma eller i samverkan

via det samägda Kommuninvest. Det förekommer även att kommunerna lånar till investeringar via Europeiska Investeringsbanken (EIB)[32].

I vissa fall kan mindre investeringar också bäras via olika typer av statsbidrag eller EU-fonder, till exempel när det gäller förstudier eller i olika delar av planeringsarbetet. I några kommuner nämns Energimyndigheten och Tillväxtverket och i något fall även Vinnova som myndigheter som hanterar dessa stöd (även om stöden ofta kommer från Europeiska Struktur- och investeringsfonderna). Även regionerna har ett ansvar för flera av den typen av investeringsstöd, då ofta i samverkan med de statliga myndigheterna och EU:s fonder. Den typen av projektstöd bedöms inte ha någon avgörande påverkan, men kommunerna uppger ändå att de på marginalen är viktiga.

4.2.2 Mark och planering

I de flesta av våra fall ställer etableringarna eller expansionen krav som innebär att ny mark behöver tas i anspråk, dels för själva den etablerande/expanderande verksamheten, dels för andra investeringar (i infrastruktur, bostäder, offentlig och privat service av olika slag eller andra industriverksamheter). Det blir tydligt i våra fem fallstudier att mark- och planfrågan är den som både ger de flesta anledningarna till myndighetskontakter och ofta också orsakar utmaningar i investeringsprocesserna. Det ska också sägas att merparten av de investeringar vi studerat här är så pass stora att det knappast har varit möjligt för kommunerna att ha någon form av planberedskap för dem.

Den huvudsakliga utmaningen när det gäller mark och planering handlar om framtagandet av planer (främst detaljplaner och fördjupade översiktsplaner) som matchar behoven. Kommunernas planarbete styrs i första hand genom plan och bygglagen (2010:9) och miljöbalken (1998:808).

I huvudsak bygger den svenska modellen för fysisk planering på att kommunerna har huvudansvaret för planeringen av mark- och vatten dels genom översiktsplanering dels genom framtagandet och antagandet av detaljplaner. Länsstyrelsen har i uppdrag att utöva tillsyn över kommunernas planering och ska bland annat beakta planernas hänsyn till olika riksintressen, miljöregler och människors hälsa.

Plan och bygglagen (PBL) är komplex och behandlar flera olika typer av planer. Detaljplaner tas fram både på privata och kommunala initiativ. I de flesta fall i denna studie är det kommunen som initierar framtagandet av nya planer eller planändringar, exempelvis genom att lägga fram ett förslag till ny eller ändrad detaljplan. Länsstyrelsen ska utöva tillsyn över kommunernas planering, bland annat avseende frågor om påverkan på riksintresse, skydd för liv och hälsa och efterlevandet av miljökvalitetsnormer. Länsstyrelsen har även en roll i detaljplaneprocessen och ska under granskningen yttra sig om någon av dessa frågor kan antas leda till att planen överprövas. Länsstyrelsen kan i den processen begära att kommunen skickar olika kompletterande utredningsunderlag till länsstyrelsen och till de tolv olika myndigheter som har i uppdrag att bevaka hänsynen till riksintressen.

[32] EIB är ett aktiebolag som samägs av EU:s medlemsstater och EU-kommissionen, således formellt ingen myndighet.

Redan i samband med planens framtagande behöver kommunen få tillgång till underlag och uppgifter från Lantmäteriet, för att planen ska kunna utformas i enlighet med Boverkets förordning.[33]Det kan handla om olika typer av digitala data och andra registerdata. Det kan också handla om olika aspekter kopplade till fastighetsbildningen. Utan dessa uppgifter är det oftast inte möjligt för kommunen att överhuvudtaget ta fram en plan eller ett ändringsförslag. Härigenom menar våra kommuner att Lantmäteriet ofta har en viktig roll i de initiala skedena.

När länsstyrelsen och berörda riksintressemyndigheter fått tillgång till de underlag man behöver kan de lämna ett utlåtande om planen. Det är då länsstyrelsens uppgift att väga samman de olika myndigheternas utlåtande i ett samlat granskningsutlåtande. I de fall länsstyrelsen bedömer att kommunen vidtagit de åtgärder som lagen kräver kan länsstyrelsen lämna ett positivt planbesked och kommunerna kan gå vidare med att anta planen för att den sedan ska kunna vinna laga kraft. Om ingen överprövning eller överklagande sker inom tre veckor anses den ha vunnit laga kraft.

I våra fallstudiekommuner har man i mark- och planärenden haft kontakter med följande myndigheter:

- Lantmäteriet – för att få tillgång till nödvändiga uppgifter för att ta fram planförslag
- Länsstyrelsen – i och med ansvaret för att utöva tillsyn över kommunens planering
- Riksintressemyndigheter (totalt 12 stycken) – har ansvaret att tillsammans med länsstyrelsens samordning säkerställa att hänsyn tas till olika riksintressen – i våra kommunintervjuer nämns sju av dessa explicit: Sametinget, Riksantikvarieämbetet, Försvarsmakten, Naturvårdsverket, Havs- och Vattenmyndigheten, Trafikverket och Sveriges Geologiska Undersökning.

När det gäller riksintressemyndigheterna sker kontakterna ofta via länsstyrelsen men direktkontakter med riksintressemyndigheterna förekommer också. Vid överklaganden och överprövningar kan också domstolarna – Mark- och miljödomstolen respektive Mark- och miljööverdomstolen – och regeringen bli aktuella för kommunerna att ha kontakt med.

4.2.3 Infrastruktur, kommunikation och tekniska system

Nästa område som kräver en samverkan mellan kommunen och staten handlar om investeringar i kringliggande infrastruktur, kommunikationer och tekniska system. Paletten av sakområden som ingår här är bred, det handlar om vägar, gator, vatten- och avloppssystem, ibland järnvägar, el- och dataanslutningar, med mera Ibland är kraven på dessa system allmänna men inte sällan kan kraven vara mer specifika, till exempel när det gäller installerad eleffekt, väginfrastrukturens kapacitet eller kraven på vattentillgång för verksamheten. En del av dessa krav innebär också särskilda utmaningar i plan- och tillståndsgivningen, som diskuterats ovan.

[33] Boverket är i sammanhanget en reglerande myndighet och är i normalfallet ingen myndighet som kommunerna interagerar med i processerna.

Utmaningarna här är av två typer, dels sådana som relaterar till planering, dels sådana som handlar om finansieringsfrågor. I många fall är planeringsutmaningarna desamma som vi redogjort för i avsnittet ovan, men när det gäller statlig infrastruktur finns ett särskilt planeringssystem, där kommunerna inte själva råder över infrastrukturplaneringen i kommunen. Här finns en uppdelning, som framför allt rör väginfrastruktur, mellan kommun och stat, beroende på vem som äger vägen ifråga. När det gäller de statliga vägarna finns i sin tur en uppdelning mellan regionala och nationella vägar, som hanteras i olika planer – den nationella och regionala planen (Förordning 2009: 236).

Den nationella planen beskriver hur den statliga transportinfrastrukturen föreslås utvecklas under en tolvårsperiod. Planen är trafikslagsövergripande, även om fokus är på vägar och järnvägar, och ska särskilt innehålla namngivna åtgärder (över 100 miljoner kronor[34]). Den nationella planen ska sedan revideras vart fjärde år. De regionala planerna ingår som en del i planeringssystemet och avser främst investeringar i statliga vägar som inte ingår i stamvägnätet. Även dessa planer upprättas på tolvårshorisonter och revideras i processer vart fjärde år. Även här innehåller planerna finansiering för större poster, en finansiering som ofta sker gemensamt mellan staten och region (kommun). Detta betyder också att regionerna har ett betydande ansvar och en avgörande roll i framtagandet av de regionala planerna.

Ett investeringsbehov i den nationella eller regionala transportinfrastrukturen som uppkommer som en följd av ett beslut om en större investering (etablering eller expansion) kan härigenom komma att inkluderas i infrastrukturplaneringen först fyra år senare. Givetvis med följden att den kanske nödvändiga infrastrukturinvesteringen får vänta ytterligare år på beslut och finansiering. Enligt våra intervjuade kommuner skapar detta system en bristande flexibilitet i förhållande till snabba förändringar i behovet av transportinfrastrukturinvesteringar.

Våra fallstudiekommuner har här samverkat med Trafikverket i framtagandet av dessa planer och i andra konkreta infrastrukturärenden. Här har kommunerna också en nära dialog med berörda regioner. Trafikverket är också en viktig myndighet på järnvägsområdet, och flera av våra fallstudiekommuner har också haft betydande kontakter med den delen av Trafikverket i plansammanhang.

För övriga tekniska system är samverkan mellan kommunen och statliga myndigheter relativt begränsad. Men kommunerna har i sammanhanget nämnt kontakterna med Post- och telestyrelsen, för planerad utbyggnad av mobilnät, mm, Energimyndigheten och Svenska kraftnät för att säkerställa tillräcklig kapacitet i elnäten, men kommunerna rapporterar här att det främst är lokala och regionala elnätägare som är avgörande för dessa investeringar. Dessa är dock inga myndigheter även om statligt ägda Vattenfall är en viktig aktör i flera av fallstudiekommunerna liksom utländska statliga bolag som Statkraft, Fortum och EON[35].

[34] Föreslås höjas till över 150 mkr i Prop. 2024/25:28.
[35] Svenska kraftnät har haft i uppdrag att se över och föreslå hur nätägarnas processer och krav för att ansluta nya kunder i de lokala näten kan effektiviseras, diarienummer KN2023/03425

4.2.4 Mänskliga resurser

Det fjärde området som knyter an till de stora investeringarna handlar om vad vi kan kalla för försörjningen med mänskliga resurser. I Peter Larssons slutrapport om omställningen i norra Sverige (Regeringskansliet 2022) betonades just att det handlar om mer än kompetensförsörjning genom att använda uttrycket befolkningsförsörjning. Med det menade man i rapporten att det i flera av orterna i norra Sverige inte är tillräckligt att enbart fokusera på försörjningen med kompetens till de branscher som dominerar i den gröna omställningen utan att det saknas mänskliga resurser i en bredare mening, delvis för att undgå den så kallade fly-in-fly-out-situationen. Det handlar både om att klara kompetensförsörjningen i andra branscher än de där de stora investeringarna sker, inte minst i den offentliga sektorn. Det handlar också om en insikt att det behövs stora investeringar i lokal attraktionskraft eller kanske snarare i vad som kan beskrivas som *liveability*, alltså kommuner och samhällen som är attraktiva platser för människor att bo och leva på, inte bara att arbeta i.

I kommunernas praktik adresserar dessa utmaningar områden som har med kompetensförsörjning, arbetsmarknadspolitiska insatser, kompetensutveckling, utbildning och bostadsförsörjning att göra. I många fall handlar kommunernas utmaningar inom dessa områden om att myndigheternas uppdrag är alltför begränsade eller att det saknas myndigheter med uppdrag som skulle kunna stödja kommunerna i hanteringen av dessa utmaningar.

Här finns flera statliga myndigheter som våra fallstudiekommuner har sökt samverkan med i relation till försörjningen med mänskliga resurser. Det handlar om Arbetsförmedlingen som har både en roll i att matcha kompetens till de arbetstillfällen som uppstår (både i de etablerande verksamheterna och i andra verksamheter som kan tappa kompetens till industrierna) och som har ett ansvar för kompetensutveckling och stöd via till exempel arbetsmarknadsutbildningar.

Det handlar också om Myndigheten för Yrkeshögskolan som främst har en finansierande roll för vissa typer av utbildningar som i flera av våra kommuner har haft stor betydelse. Även universitet och högskolor är viktiga för att säkra en bredare kompetensförsörjning i flera av våra fallstudiekommuner. Kommunerna har ju själva ansvaret för yrkesutbildningen (både för unga och vuxna), men Skolverket har flera viktiga uppgifter, bland annat genom att man ansvarar för det statliga stödet till yrkesutbildning för vuxna. Skolverket är, sedan en tid, också ansvarig för att ta fram regionala underlag för kommunernas dimensionering av utbildningen i gymnasieskolan (inklusive Komvux). Indirekt är även barn- och ungdomsskolan i stort en viktig faktor, inte minst för möjligheterna att rekrytera personal från andra länder. I de fallen har några av våra fallstudiekommuner behövt ha särskilda kontakter med Skolinspektionen.

4.2.5 Sammanfattning

Sammanfattar vi då fallstudiekommunernas rapporterade kontakter med olika myndigheter i relation till investeringsprocesserna får vi följande lista. Här ska noteras att varken vi eller våra intervjuade kommuner menar att listan över myndighetskontakter ska vara fullständig. Listan avser myndigheter som kommunerna kan anses ha varit i kontakt med som en mer eller mindre direkt konsekvens av etableringen av de stora verksamheterna. Utöver dessa myndigheter har kommunerna naturligtvis haft en rad andra myndighetskontakter som vi och kommunerna valt att inte lyfta fram. För att ge exempel på sådana ”ofrånkomliga” myndighetskontakter kan vi nämna Socialstyrelsen eller Inspektionen för vård och

omsorg som kommunerna har kontakter med i sin dagliga verksamhet och som förvisso kan påverkas av det faktum att större investeringar sker men som i grunden inte har förändrats som ett resultat av detta.

Det största antalet myndigheter finner vi under det område vi kallar mark och plan, vilket hänger samman med den uppdelning som finns framför allt kopplat till hänsynstagandet till olika riksintressen där sju av de tolv riksintressemyndigheterna har lyfts fram av minst en av våra kommuner.

Tabell 1 Myndigheter som kommunerna varit i kontakt med

Finansiering

Myndighet (*statliga bolag*)	**Anledning till kontakt**	**Kommentar**
Europeiska investeringsbanken	Svarar för lån och säkerheter till visa investeringar	Begränsad omfattning
Tillväxtverket	Finansiering av vissa projekt	Även riksintressemyndighet för riksintresset industriell produktion, men inte omnämnd I det sammanhanget.

Mark och plan

Myndighet (statliga bolag)	**Anledning till kontakt**	**Kommentar**
Lantmäteriet	Tillhandahåller underlag I planprocessen	Myndigheten är uppdelad I en övergripande statlig myndighet och 50 så kallade kommunala myndigheter. Ingen av fallstudiekommunerna har dock en “egen kommunal” myndighet.
Länsstyrelsen	TIllsyn över planprocessen, hänsyn till och samordning av riksintressen, miljö, hälsa och mellankommunala frågor	Ger även vissa generella råd I frågor kopplade till PBL och Miljöbalken
Sametinget	Riksintressemyndighet	Tillvarata riksintresset rennäringen
Riksantikvarieämbetet	Riksintressemyndighet	Tillvarata riksintresset kulturmiljövård

Försvarsmakten	Riksintressemyndighet	Tillvarata riksintresset totalförsvarets anläggningar
Naturvårdsverket	Riksintressemyndighet	Tillvarata riksintressena naturvården, friluftslivet, anläggningar för avfallshantering, m.m.
Havs- och vattenmyndigheten	Riksintressemyndighet	Tillvarata riksintresset yrkesfisket, friluftslivet
Trafikverket	Riksintressemyndighet, samt Ansvar för regional och nationell transportinfrastrukturplanering	Tillvarata riksintresset anläggningar för kommunikation (trafiklagen).
Sveriges Geologiska undersökning	Riksintressemyndighet	Tillvarata riksintresset fyndigheter
Mark- och miljödomstolen	Domstol för överklagan	
Mark- och miljööverdomstolen	Domstol för överklagan	
Regeringen	Instans för överklagan	

Infrastruktur och kommunikation

Myndighet (*statliga bolag*)	**Anledning till kontakt**	**Kommentar**
Trafikverket	Riksintressemyndighet, samt Ansvar för regional och nationell transportinfrastrukturplanering	Tillvarata riksintresset anläggningar för kommunikation (trafiklagen).
Energimyndigheten	Övergripande planering Energiförsörjning m.m.	
Svenska Kraftnät	Planering, investering I stomnät	Ger riktlinjer för lokala nätägares anslutningar.
Vattenfall, Fortum, EON, Statkraft	Planering, investering I regional- och lokalnät.	
Post- och telestyrelsen	Planering, tillstånd för tele-datakommunikationer. Även riksintressemyndigheter	Tillvarata riksintresset kommunikation (data och tele). Ej nämnd I det sammanhanget.

Mänskliga resurser

Myndighet (*statliga bolag*)	**Anledning till kontakt**	**Kommentar**
Arbetsförmedlingen	Ansvar för matchning mellan lediga jobb och arbetssökande, arbetsmarknadsutbildning, m.m.	Även ansvar för vissa insatser finansierade genom ESF.
Myndigheten för yrkeshögskolan	Planering och finansiering av YH-utbildningar	
Universitet och högskolor	Utbildningar, forsknings- och utvecklingsinsatser.	
Vinnova	Finansiering av FoU-insatser	
Skolverket	Hantering av finansiering för yrkesutbildning för vuxna. Framtagande av regionala planer.	
Skolinspektionen	Inspektion av skolor, t.ex. I samband med friskoleetableringar.	Nämns i en av kommunerna I samband med företagets önskan om att erbjuda grundskoleundervisning på engelska för sina medarbetare och deras familjer.

Man kan också se att det finns en kärna av myndigheter som i princip lyfts fram av samtliga fallstudiekommuner, som centrala. Dessa *nyckelaktörer* återfinns inom de tre områdena mark och planering, infrastruktur och mänskliga resurser.

Inom mark och planering är länsstyrelserna den absolut mest centrala av myndigheterna, genom dess övergripande och samordnande roll när det gäller planingstillsynen. Kontakterna med länsstyrelsen lyfts som överordnad i samtliga fem fallstudiekommuner. Varje beslut som innebär framtagande av en ny eller ändrad plan kräver ett samspel mellan kommunen och länsstyrelsen. Även Trafikverket är en likaledes central myndighetskontakt inom planområdet, som samtliga kommuner har ett nära samspel med i relation till planering och investeringar som berör den regionala eller nationella väg- och järnvägsinfrastrukturen. Kontakterna med Trafikverket är dock sakområdesmässigt mer avgränsade.

När det gäller kommunernas kontakter med riksintressemyndigheterna är kontakten med Naturvårdsverket den mest centrala, då deras riskintresseansvar är det bredaste och berör alla våra kommuner. Övriga riksintressemyndigheter har berörts i olika grad, främst beroende på vilka riksintressen som finns inom kommunerna. Här finns till exempel en stor variation där rennäringens riksintresse

finns inom Gällivare och Bodens kommuner medan Försvarsmaktens riksintressen är särskilt framträdande i Karlskrona och Boden.

När det gäller kontakterna med Lantmäteriet är de generella för alla kommuner. Inom infrastruktur och kommunikation är kontakten med Trafikverket gemensamma för alla och går delvis in under planområdet ovan.

Inom området mänskliga resurser är kontakterna med Arbetsförmedlingen den som i första hand är generell och genomgående. Nästan alla kommuner har dock haft kontakter med de flesta av de övriga myndigheterna som nämnts ovan, men man betonar betydelsen av dem olika. Mest framträdande bland övriga är omnämnandet av MYH, som nämns som en aktör i alla våra kommuner. Vi noterar att Ludvika, med en japansk ägare av det största företaget, sticker ut i sina behov av att möta önskemål från ett stort antal utländskt rekryterad arbetskraft, vilket har involverat bland andra Skolinspektionen för att kunna inrätta skolundervisning på engelska. Såväl Gällivare som Boden och Karlskrona lyfter tydligt fram kontakterna med universitet och högskolor som viktiga, men har också som vi ska se nedan helt olika erfarenheter av dessa kontakter.

Regionerna är främst viktiga i relation till den regionala infrastrukturplaneringen. Regionernas ansvar enligt det regionala utvecklingsuppdraget för områden som kompetensförsörjning eller regional utveckling i stort återspeglas inte annat än undantagsvis i våra fallstudieintervjuer. Vår bedömning är att vi (och kommunerna) här fokuserar på konkreta kontakter i pågående investeringsprocesser medan regionerna i många fall arbetar med den strategiska långa sikten i dessa sammanhang. Inga av våra kommuner finns heller i regioner där man valt att ta fram fysiska regionala planer enligt prop. 2017/18:266.

4.3 Kommunernas upplevelse av kontakterna med myndigheter

I det här avsnittet försöker vi belysa frågan om myndigheterna fyller sina roller, utifrån kommunernas upplevda behov av myndighetssamverkan. Avsnittet belyser också frågan om och hur myndigheterna förmår att ta hänsyn till de specifika geografiska förutsättningarna. I våra intervjuer har fokus naturligt varit på kontakter där man upplever att samverkan inte har fungerat optimalt i uppfyllandet av sina roller och hänsynen till de geografiska förutsättningarna.

4.3.1 Efterfrågan på en konsultativ roll, lokal närvaro och flexibilitet inför lokala variationer

En genomgående upplevelse från kommunernas sida är att man saknar myndigheterna som en konsultativ part. De stora investeringarna ställer krav som är breda och sträcker sig över flera sakområden och intresseområden och det finns dessutom ofta ett mer eller mindre uttalat krav (från näringslivet) på att myndigheterna ska agera snabbt och samlat. Detta innebär att kommunerna önskar sig en tydlig statlig samtalspartner genom processen. I det här fallet pekar så gott som samtliga kommuner mot länsstyrelsen som den kanske viktigaste myndigheten, som man önskar skulle kunna fylla en sådan roll och göra det ännu tydligare än man gör idag.

I en konsultativ relation med länsstyrelserna vill kommunerna kunna föra en proaktiv dialog i olika typer av planfrågor, främst omkring hur man ska utforma detaljplaner som snabbast möjligt kan antas. I flera fall menar kommunerna att man har kunnat etablera sådana diskussioner, men man skulle önska att länsstyrelserna kunde ge mer konkreta och ”handfasta” svar och kanske till och med råd till

kommunerna. Här upplever de flesta av kommunerna att länsstyrelserna inte vill (eller kan, se nedan) gå in i den rollen i den utsträckning som kommunen önskar.

I exempelvis Karlskrona har man försökt föra tidig dialog med länsstyrelsen i samband med framtagande av nya och ändrade planer i utbyggnaden av nya bostäder i de centrala delarna av staden. Här menar man att länsstyrelsen i dessa kontakter ger alltför allmänna besked om vilka krav som ställs, men att tolkningen av beskeden fortsatt blir upp till kommunen. Det man efterlyser, från kommunens sida, är att länsstyrelsen skulle kunna gå in i en mer konsultativ roll för att möjliggöra en snabbare planprocess, undvika senare kompletteringar och i värsta fall överprövningar och överklaganden.

I en annan av kommunerna menar man:

"*Vi behöver att länsstyrelsen kan vara mer rådgivande i tidiga skeden. Den typen av planer vi tar fram nu har varken vi eller dom tidigare erfarenhet av. Då behöver vi hjälpas åt.*"

En tredje kommun menar:

"Myndigheterna måste bli bättre på att tidigt skapa en förutsägbar process. De borde kliva in och säga: "för denna etablering krävs ni söker detta, på detta vis, och med denna tidsram".

Önskan om att myndigheterna ska kunna ta en mer konsultativ roll är dock inte begränsad till länsstyrelserna. Trafikverkets roll skiljer sig från länsstyrelsens genom att de både är "planerande" och finansierande. Här kretsar kommunernas samlade upplevelse framför allt kring bristen på möjligheter till en dialog som i nästa skede kan bidra till ökad flexibilitet och ändrade prioriteringar som skulle kunna leda till att angelägna infrastrukturprojekt kunde komma till stånd snabbare än vad som är fallet idag.

En av kommunerna ger följande exempel på upplevd avsaknad av dialog och samverkan:

"Trafikverket ansvarar för vägen fram till grinden (för det största etablerande företaget). Vägen är dålig och ska byggas om men dom (Trafikverket) har inte inkluderat kommunen i dialogen över huvud taget. Med kort varsel – inför ombyggnaden – har vi fått förfrågan om att dirigera om tung trafik till de kommunala vägarna."

Även när det gäller relationen till Arbetsförmedlingen uppfattar vi att kommunerna ger uttryck för behovet av att ha en konsultativ dialog med myndigheten, både i rekryterings- och matchningsfrågor som kan handla om att organisera rekryteringsresor, mässor och liknande, och i utvecklingen av stöd i form av arbetsmarknadsutbildningar. I frågan om Arbetsförmedlingen är bristen på lokal närvaro ofta en viktig faktor bakom kommunernas upplevelse. Inga av fallstudiekommunerna har en fysisk närvaro när det gäller Arbetsförmedlingen. Detta får till följd att kommunerna ofta upplever sig ha en otillräcklig dialog med Arbetsförmedlingen.

I Karlskrona menar man att Arbetsförmedlingens ansvariga "*lyssnar intresserat de gånger man är på plats i kommunen men befarar att de har glömt oss så snart de satt sig på tåget för att åka hem*".

I Gällivare menar man att både Arbetsförmedlingen och Luleå tekniska universitet har underskattat Gällivares behov inom kompetensförsörjningen. Upplevelsen är att det delvis har att göra med kommunens perifera läge. Arbetsförmedlingen i norra Sverige har en särskild funktion för att möta behoven i samband med den gröna industriomställningen, men den är lokaliserad till Skellefteå över trettio mil bort.

I Gällivare och i Mariestad lyfter man också fram regelverket kring MYH:s finansiering av yrkeshögskoleutbildningar som ett problem. Enligt reglerna ska behovet av en YH-utbildning vara grundat i flera arbetsgivares behov, vilket gör att man inte kan möta behoven i Gällivare där behoven främst är LKAB:s. I Mariestad finns redan YH-utbildningar som de man söker på andra håll i regionen, men här menar man att avstånden är allt för stora för att detta ska möta Mariestads behov.

4.3.2 Långsamma och oförmögna att prioritera

Det finns en stor samstämmighet mellan kommunerna i att man upplever myndigheterna som långsamma i de olika kontakter man har med dem. På en övergripande nivå uttrycker många av kommunerna det som att kommunerna på olika sätt har anpassat sina organisationer och arbetsformer efter de krav på snabbhet som de stora investeringarna ställer på samhället men att de statliga myndigheterna ”jobbar på som vanligt”. Denna upplevelse gäller allt från mer generella kontakter och samtal till formella ärendehanteringsprocesser. Flera kommuner upplever en bristande ”sense of urgency” från myndigheternas sida, skulle man kunna uttrycka det.

En myndighet som möts av tydlig och samstämmig kritik just för sin senfärdighet är Lantmäteriet. Lantmäteriet är avgörande för det mesta av planarbetet då myndigheten ansvarar både för data och olika förrättningar kopplade till fastighetsbildningen. Här uttrycker kommunerna att alla ärenden hos myndigheten behandlas i turordning, oavsett vad det är. Dessutom menar man att myndighetens organisation – med särskilda lantmätare – skapar ett stort personberoende som i vissa fall ytterligare förlänger handläggningen och försvårar kontakterna med kommunerna.

I Mariestad pekar man särskilt på de utmaningar som lantmäteriet har inneburit i relation till en lång planprocess. Här menar kommunen att ett byte av handläggare hos Lantmäteriet innebar att en flerårig process som i princip var ”i hamn” plötsligt startade om då den nya handläggarens bedömningar skiljde sig från den tidigares.

Även länsstyrelsen upplevs som långsam i flera av fallstudiekommunerna. Här är bilden mer komplex då kontakterna ofta sker i många led i en planprocess och den långsamhet som kommunerna ibland ger uttryck för kan kanske handla om summan av de olika leden i en process, även i fall där varje led i sig håller en rimlig tid. Detta knyter tillbaka till frågan om proaktivitet och konsultativ roll ovan, som skulle innebära att man försöker hantera de olika stegen mer samlat än sekventiellt. Här uppfattar vi också att det finns vissa skillnader mellan hur man upplever länsstyrelsens arbetsbelastning, som skulle kunna bottna i att det finns en variation i balansen mellan resurstillgång och ärendemängd mellan de olika länsstyrelserna.

Även i fallet med länsstyrelserna är det tydligt att kommunerna gärna skulle vilja se att länsstyrelsen kunde prioritera större och mer strategiska ärenden framför andra, vilket vissa av länsstyrelserna i intervjuer menar att de saknar lagstöd för att göra medan andra betonar att det finns möjligheter att göra sådana prioriteringar.

Bodens kommun menar till exempel att länsstyrelsen behandlar alla ärenden i tur och ordning, oavsett ärendenas strategiska betydelse. De efterlyser att länsstyrelsen skulle kunna ge större prioritet åt kommuner som har behov av omfattande investeringar och planprocesser i relation till de stora investeringarna.

Även i kontakterna med Trafikverket upplevs själva ärendehanteringen ofta som långsam. Här är det annars som nämnts planprocessen som har extremt långa ledtider, vilket kan få till följd att investeringar i infrastruktur med anknytning till investeringsprocesserna kan komma att dra ut på tiden i tiotals år. Så gott som alla kommuner lyfter utmaningarna kopplade till infrastrukturplaneringens utdragna förlopp.

4.3.3 Sammanvägning och ansvar för utvecklingen

Den kanske tydligaste återkommande synpunkten från kommunerna handlar om det faktum att man uppfattar att ingen (förutom kommunerna själva) tar hänsyn till de positiva effekterna av investeringen i sin bedömning av ärendena. Detta gäller särskilt på planområdet, där man från kommunerna menar att alla involverade myndigheter har i uppdrag att tillgodose ett skyddsbehov för olika intressen av en befintlig karaktär, men ingen har i uppdrag att tillgodose intresset att den föreslagna investeringen kommer till stånd och kan bidra positivt till samhällets utveckling.

I princip kan man säga att det ligger i länsstyrelsens uppdrag att väga in också nyttan av den här typen av investeringar. Men här menar kommunerna att länsstyrelsens sammanvägande uppdrag allt för ofta innebär att väga samman de olika skyddsintressena utan hänsyn till nyttan eller intresset av att investeringen faktiskt kommer till stånd. Kommunerna upplever sig stå ensamma i rollen att ta ansvaret för att möjliggöra utvecklingen och skydda samhällsnyttan av investeringen. I samband med att det regionala utvecklingsansvaret samlades hos regionerna 2019 så har också kompetensen kring utvecklings- och tillväxtfrågor flyttat från många länsstyrelser.

I både Gällivare och Boden menar man att länsstyrelsen inte fullt ut tar ansvar för sitt uppdrag att *sammanväga* exempelvis de olika riksintressena. Kommunerna menar att länsstyrelserna i sina granskningsutlåtanden i allt för hög utsträckning vidarebefordrar riksintressemyndigheternas synpunkter istället för att väga dem mot varandra och mot det bredare utvecklings- och tillväxtintresset. Liknande synpunkter hörs från andra kommuner.

En förklaring till länsstyrelsernas svårigheter att väga in nyttan i den samlade bedömningen av ett planärende är en skillnad mellan riksintressenas lagstöd i miljöbalken och plan- och bygglagens vagare begrepp om att ta hänsyn till samhällsnyttan. Detta innebär att länsstyrelserna oftare har svårare att låta nyttan väga tyngre än ett tydligt lagskyddat intresse enligt miljöbalken.

Vi ser heller inte att det finns någon särskild myndighet med uppdraget att främja etableringar eller stora investeringar. Här kan man möjligen hävda att det nyligen inrättade Accelerationskontoret vid Regeringskansliet utgör en myndighet med just ett sådant uppdrag. Samtidigt visar våra intervjuer i kommunerna att man hittills inte har kunnat se någon effekt av accelerationskontoret i ett sådant sammanhang.

4.3.4 Saknade myndigheter och funktioner i ett kommunalt perspektiv

En andra fråga för uppdraget har varit vilka myndigheter eller myndighetsfunktioner som kommunerna saknar. Här vill vi gärna göra skillnad

mellan saknade befintliga myndigheter och saknade funktioner för vilka inga myndigheter i nuläget har ett tydligt ansvar. Ibland handlar det förstås också om att kommunerna saknar att befintliga myndigheter ska ta ett ansvar för en viss funktion.

4.3.4.1 Saknade myndigheter

När det gäller saknaden, eller den upplevda frånvaron, av existerande myndigheter handlar kommunernas upplevelser oftast om att man uppfattar att myndigheterna inte är tillräckligt närvarande lokalt eller att man inte vill ta ett ansvar för att lösa de utmaningar som kommunerna förväntar sig. Det vanligaste exemplet på sådana myndigheter är Arbetsförmedlingen.

Flera kommuner upplever att Arbetsförmedlingen inte tar ett tillräckligt ansvar för uppdraget att förmedla arbete och matcha arbetssökanden mot lediga arbeten. Upplevelsen bottnar i två saker, dels att man upplever att myndigheten inte tar sitt uppdrag att faktiskt bidra till att förmedla arbeten till arbetssökande på det allvar som kommunerna menar att de borde, dels i att Arbetsförmedlingens omorganisation för snart tio år sedan innebar att många kommuner förlorade den lokala kontakten med myndigheten. Detta blir särskilt tydligt i mindre kommuner, långt från de regionala centra.

När det gäller universitets och högskolors närvaro så är bilden mer blandad. Här finns kommuner som upplever sig ha ett nära samarbete med universitet och högskolor medan det också finns kommuner som inte delar den upplevelsen. Här uttrycker en av kommunerna som inte har en högskola närvarande:

”Vi har försökt få dem att starta ett campus här men det har hela tiden varit kalla handen – vi ligger för långt bort för dem helt enkelt” ;

Medan kommunen som har en högskola på plats var mer positiva:

”För oss är samarbetet med /högskolan väldigt viktigt och det fungerar utmärkt.”

4.3.4.2 Saknade funktioner

Det finns som nämnts också flera exempel på funktioner som kommunerna saknar en ansvarig statlig aktör inom. Ett återkommande exempel handlar om bostadsförsörjningsfrågan. Kommunerna har ett bostadsförsörjningsansvar enligt lag, men har ofta begränsade resurser att själva lösa bostadsbyggandet i kommunen. Flera av de kommuner vi besökt har kommunala bostadsbolag och har i olika utsträckning utnyttjat dessa för att bygga bostäder. Men kostnadsstrukturen gör det svårt för de kommunala bostadsbolagen att få ihop kalkylerna. Samma situation gäller också privata byggföretag, i många kommuner. Även om en efterfrågan på bostäder ser ut att finnas. Bostadsförsörjningsfrågan är kanske allra svårast i de två nordligaste kommunerna – Boden och Gällivare.

Ytterst handlar detta om en risk som någon måste bära. Här menar kommunerna att det är kommunerna som i alltför hög utsträckning tvingas bära den här risken och att den kan komma att bli väldigt kostsam för kommunens framtida skattebetalare om efterfrågan av någon anledning inte skulle hålla i sig. I synnerhet som kommunen redan bär andra investeringskostnader som är beroende av den utveckling som skapar efterfrågan på bostäder.

Det är tydligt att kommunerna efterlyser någon slags instrument för ekonomisk riskdelning – från statens sida – kopplat till framför allt bostadsinvesteringar. Det

handlar om instrument som både privata och allmännyttiga byggherrar skulle kunna nyttja. Det handlar också om riskdelningen för andra typer av investeringar, i synnerhet i kommuner där det kan upplevas finnas en osäkerhet om huruvida de stora industriinvesteringarna kommer att vara ekonomiskt hållbara eller inte. Här ser bilderna olika ut i de olika kommunerna och den största risken sannolikt finns i Bodens kommun, där investeringarna i Stegra ännu får bedömas vara i ett tidigt skede. Risker finns också i Mariestad, men här blir det också tydligt att Mariestad i högre grad än Boden är en del av en större regional arbetsmarknad vilket kan minska riskerna. I övriga kommuner är investeringarna i högre grad expansionsinvesteringar och har kommit relativt långt i sina utvecklingsskeden.

I en av kommunerna uttryckte man det så här:

”Det kommer finnas kommuner som säger nej till etableringar framöver. Stora etableringar kan vara förödande. Har man dessutom många som pendlar in blir vinsten ännu mindre… måste ha fler bostäder för få ihop kalkylerna”

”Staten tjänar ju mängder på alla de här leden – men inte kommunen. Undrar om staten förstår hur kommuner finansieras…”

Relaterat till bostadsförsörjning men också till flera andra funktioner är frågan om aktuella prognoser över befolkning och sysselsättningsutveckling. Här menar flera av kommunerna att SCB:s befolkningsprognoser inte fungerar när förutsättningarna förändras i grunden, såsom de gör för så gott som samtliga våra fallstudiekommuner. Prognoserna visar för långsam befolkningsutveckling, vilket bland annat påverkar aktörerna inom bostadsbyggandet och finansiering och planeringen av transportinfrastruktur.

En av kommunerna uttrycker det så här:

”Trafikverkets redan långsamma fyraårshorisont som grund för planeringen av infrastrukturen fungerar dåligt. Lägger man sen till att även den är beroende av historiska prognoser betyder det att man planerar för en infrastruktur som kan komma att byggas om tio år med hjälp av data som bygger på en verklighet för tio år sen.”

I fallet med Trafikverket så utgår myndigheten från begreppet brister i underlagen till planeringen. Som flera av kommunerna pekar på matchas inte begreppet brist med begreppet behov som kommunerna arbetar med i en mer proaktiv planering för infrastrukturen. Detta innebär att infrastrukturplaneringen har svårt att fungera framåtsyftande.

Flera av kommunerna uttrycker också att Arbetsförmedlingen saknar skarpa verktyg för att främja en geografisk rörlighet, som skulle krävas för att möta kompetensförsörjningsutmaningar i flera av våra fallstudiekommuner. Särskilt Boden och Gällivare hänvisar till att det tidigare har funnits såväl flyttbidrag som pendlingsbidrag, men att dessa inte längre finns. Underförstått här att dessa stöd saknas när behoven är omvända gentemot tidigare.

I en av kommunerna uttryckte man det så här:

”Arbetsförmedlingen har inte prioriterat våra behov, menar vi. Man har ett uppdrag som handlar om att fokusera dem som står långt ifrån arbetsmarknaden. Samtidigt får vi väldigt lite hjälp för att lösa ett kompetensförsörjningsbehov.”

I en annan kommun beskrevs det som följande:

”Förr fanns det flyttbidrag och pendlingsbidrag för att locka folk att flytta härifrån. Nu, när flyttlassen borde gå åt andra hållet, finns inget!”

En annan saknad funktion i staten är en myndighet som tar ett samlat ansvar för att det lokalt/regionalt finns tillräcklig tillgång på el/effekt. För tillgången till effekt svarar kraftproducenter och elnätsägare. Men myndigheten Svenska kraftnät fördelar också tillgänglig effekt mellan lokala nätägare.

Det är framför allt Boden och Gällivare kommun där de investerande verksamheterna förväntas ha stora betydande behov av el och effekt. I Boden har Stegra (H2 Green Steel) anmält statliga nätägaren Vattenfall för att man, enligt Stegra, inte har följt Svenska Kraftnäts vägledning för hur effekten fördelats av Vattenfall[36]. Enligt tidningen Affärsvärlden har Vattenfall prioriterat Luleå och den av Vattenfall delägda konkurrenten till Stegra framför Boden och Stegra[37]. Detta har lett till att Stegra anmält Vattenfall till Energimarknadsinspektionen.

Slutligen menar man att det saknas en statlig funktion som tydligt tar ansvaret för det samhällsintresse som utgörs av den gröna omställningen eller av Sveriges ”nyindustrialisering”. Staten är aktiv i att attrahera investeringar till Sverige, bland annat genom Business Sweden, men när investeringarna väl är beslutade så är statens stöd i investeringsprocessens förverkligande ofta mer frånvarande och fragmenterat.

Följande citat från en av kommunerna kan illustrera upplevelsen:

”Sverige vill ju ha etableringar. Löften har ställts ut till företagen. Men vem ska se till de infrias? Det hamnar på oss kommuner… men här borde finnas någon form av garanti.”

4.4 Myndigheternas möjligheter och gränser

I uppdraget har vi även intervjuat ett urval av myndigheter för att få deras syn på några av de utmaningar som våra fallstudiekommuner har lyft fram. Vi vill här vara tydliga med att vi inte har intervjuat myndigheter med ansvar i alla kommuners processer. Vi har dessutom endast intervjuat några av nyckelmyndigheterna inom de aktuella processerna.

4.4.1 Komplexa frågor kräver flera myndigheters samverkan

En av de frågor som begränsar myndigheternas möjligheter till att snabba upp processer och stärka förutsägbarheten handlar om etableringsprocessernas komplexa karaktär. Medan kommunen samlar olika sakkompetenser inom en och samma organisation så är dessa sakkompetenser och ansvarsområden för staten ofta uppdelade på flera olika myndigheter med olika ansvarsområden.

[36] https://news.cision.com/se/stegra/r/h2-green-steel-anmaler-vattenfall-eldistribution-till-energimarknadsinspektionen,c3918665
[37] https://www.affarsvarlden.se/artikel/afv-listar-fem-punkter-som-avgor-om-stegra-lyckas

Även om länsstyrelserna har ansvaret för att samordna statens arbete på den regionala nivån så är länsstyrelserna inte överordnade de nationella statliga myndigheterna och denna uppdelning bidrar i hög grad till att processerna riskerar att bli utdragna och svårare att förutsäga. Länsstyrelserna har heller inte möjlighet att hålla samma djupa sakkompetens som de olika riksintressemyndigheterna, särskilt i mark- och planfrågor.

4.4.2 Lagen i relation till uppdrag

En del av kritiken mot länsstyrelserna ovan har handlat om att länsstyrelserna i sin sammanvägning inte låter tillväxt- eller utvecklingsintresset få tillräcklig tyngd i relation till skyddet av olika riksintressen.

I intervjuerna med utvalda länsstyrelser menar man att detta kan förklaras av att uppdragen till länsstyrelserna i dessa avseenden ser olika ut. Riksintressena har starka lagskydd, både i plan- och bygglagen samt i miljöbalken, medan generella hänsyn till tillväxt och utveckling inte har samma lagstöd utan istället grundar sig i myndighetens instruktion och ibland i särskilda myndighetsuppdrag. I det mötet ges de frågor som har ett tydligt lagstöd en större tyngd i länsstyrelsens sammanvägning.

Enligt intervjuerna kan dock landshövdingar och länsråd i undantagsfall gå in i planprocessen och därigenom tydligare lyfta exempelvis ett lokalt eller regionalt utvecklings- och tillväxtintresse.

4.4.3 Proaktivitet i laghantering

Myndigheternas möjlighet att agera proaktivt, eller kanske snarare konsultativt begränsas också i många fall, inte minst där myndigheterna i senare skeden ska tolka lagen. Om länsstyrelsen skulle ta en tydligare konsultativ roll och stödja kommunerna i utvecklingen av en detaljplan så innebär detta att länsstyrelsen riskerar att bli jävig när den sedan ska granska kommunens planförslag. I sådana fall är länsstyrelsen skyldig att anmäla jäv och låta en annan länsstyrelse fatta beslut. Detta är dock inte ett normalt förfarande, annat än i planprocesser där länsstyrelsen själv är en part, till exempel när det gäller investeringar i ett naturreservat.

I intervjuerna med olika länsstyrelser noterar vi att det verkar finnas ett visst tolkningsutrymme, då en av våra intervjuade länsstyrelser menar att jävsfrågan är kopplad till person snarare än till organisation – det vill säga, bara för att en handläggare vid länsstyrelsen agerar konsultativt innebär inte det att länsstyrelsen är jävig. Naturligtvis begränsas en sådan möjlighet av länsstyrelserna personalresurser, som kan innebära att mindre länsstyrelser inte kan agera på ett sådant vis.

Arbetsförmedlingen har ett uppdrag som på många sätt ser annorlunda ut än myndigheterna inom plan- och markfrågor. Arbetsförmedlingen har utifrån det särskilda regeringsuppdrag som myndigheten sedan ett par år har större möjligheter att fungera mer proaktivt och stödjande. Här finns istället andra begränsningar, främst genom den begränsade verktygslåda som myndigheten förfogar över och genom bristen på lokal närvaro.

4.4.4 Likabehandling eller prioritering

De intervjuade myndigheterna menar också att möjligheterna för en statlig myndighet att prioritera en viss typ av ärenden framför andra är begränsade.

Likabehandling är en viktig princip för all myndighetshantering, som i många fall skulle riskera att komma i konflikt med önskemålen om att prioritera strategiska ärenden. Även här finns vissa skillnader i hur detta kan tolkas och möjligheter för landshövdingen att särskilt prioritera tillväxtfrågor kan användas i särskilda fall, menar en av de intervjuade länsstyrelserna.

4.4.5 Resursbrist ett tydligt hinder

Intervjuerna visar också på att resursbrist kan vara ett viktigt skäl för myndigheternas svårigheter att möta kommunernas behov. Detta är kanske allra tydligast i de fall som myndigheternas insatser är att svara för delar av investeringarna, i första hand när det gäller infrastrukturinvesteringar.

Här är det inte bara planeringssystemets struktur som hindrar staten från att möta behoven. Ytterst är resurserna för infrastrukturinvesteringar enligt flera bedömare långt ifrån vad som krävs både för löpande underhåll och för nya objekt.

5 Referenser

1. ABB. 2024-10-03.https://new.abb.com/news/detail/98507/abb-completes-sale-of-remaining-stake-in-hitachi-energy-to-hitachi
2. Affärsvärlden 2025-03-20. https://www.affarsvarlden.se/artikel/afv-listar-fem-punkter-som-avgor-om-stegra-lyckas
3. Bodens kommun.2024-11-05. https://boden.se/nyheter/2021/militarstaden-boden-vaxer
4. Bodens kommun. 2024-11-05. https://bodenxt.se/fragor-om-gront-stal-och-jobb-nar-stegra-traffade-boden/
5. Boliden. 2024-11-05. https://www.boliden.com/sv/verksamhet/gruvor/boliden-aitik/
6. Cision. 2025-01-15.https://news.cision.com/se/stegra/r/h2-green-steel-anmaler-vattenfall-eldistribution-till-energimarknadsinspektionen,c3918665
7. Fortifikationsverket. 2024-10-07. https://www.fortifikationsverket.se/tillvaxt-i-forsvaret/byggprojekt/karlskrona
8. Försvarsmakten. 2024-11-15. https://www.forsvarsmakten.se/sv/organisation/bodens-artilleriregemente-a-8/varnplikten-pa-a-8/valkommen-till-boden/
9. Gällivare kommun. 2024-12-10 https://gallivare.se/jobb-och-foretagande/starta-och-driva-foretag/naringslivet-i-gallivare-kommun/fakta-om-naringslivet-i-gallivare
10. Gällivare Kommun. 2024-12-10.https://gallivare.se/kommun-och-politik/kommunfakta/fakta-och-statistik-om-gallivare-kommun
11. Karlskrona kommun. 2024-10-11. https://www.karlskrona.se/kommun-och-politik/det-har-ar-karlskrona/kommunfakta-och-statistik/
12. Karlskrona kommun. 2024-10-02. https://www.karlskrona.se/naringsliv/n%C3%A4ringslivet-i-karlskrona/marine-technology-center-of-sweden/
13. LKAB 2024-12-09. https://lkab.com/artiklar/nytt-miljotillstand-for-verksamheten-i-gallivare/

14. LKAB. 2024-12-09. https://samhallsomvandling.lkab.com/om-samhallsomvandlingen/malmberget-och-gallivare/
15. Ludvika kommun. 2024-11-12. https://www.ludvika.se/kommun-och-politik/fakta-om-kommunen/om-ludvika-kommun
16. Länsstyrelsen i Blekinge län. 2024-11-15. https://www.lansstyrelsen.se/blekinge/om-oss/nyheter-och-press/nyheter---blekinge/2024-04-18-vi-starker-sverige-och-nato.html
17. Mariestads kommun. 2024-09-06. https://mariestad.se/mariestad-vaxer/volvos-batterifabrik
18. Metsa Group. 2024-09-18.https://www.metsagroup.com/sv/metsatissue/framtidsfabriken-i-mariestad/
19. Nordic Iron Ore. 2024-12-14. https://nordicironore.se/
20. Nordisk Kabelteknik (NKT). 2024-09-13. https://www.nkt.se/om-oss/produktion/karlskrona
21. Regeringskansliet. Kommuners incitament att attrahera och ta emot stora företagsetableringar utreds, Tilläggsdirektiv till Kommittén Accelerationskontor för att underlätta industrins omställning (KN 2024:05) Dir. 2025:58
22. Regeringskansliet. Uppdrag att effektivisera processen för anslutning till transmissionsnätet, diarienummer KN2023/03425.
23. Spendrups. 2024-12-09. https://www.spendrups.se/kontakt/har-finns-vi/
24. Statistiska Centralbyrån (SCB). Bodens Kommun. Statistikdatabasen.scb.se Folkmängden den 1 november efter region, ålder och kön. År 2002 - 2024. PxWeb
25. Stegra. 2024-11-06. https://stegra.com/
26. Svenska Industrikommuner. 2024-11-03. https://www.svenskaindustrikommuner.se/ludvika-kommun-ar-nya-i-natverket/
27. Sveriges Television. 2024-11-08. https://www.svt.se/nyheter/lokalt/norrbotten/utokningen-av-aitik-gruvan-innebar-att-e10-maste-flyttas
28. Sveriges Television. 2024-12-18. https://www.svt.se/nyheter/lokalt/dalarna/ny-miljardinvestering-pa-hitachi-stor-utbyggnad-av-ludvikafabriken ; https://www.svt.se/nyheter/lokalt/dalarna/ludvika-i-centrum-for-europas-energiomstallning-efter-rekordorder-marknaden-pa-vag-explodera
29. Tillväxtanalys. Att landa en gigainvestering (2025)
30. Tillväxtverket. Att bistå med insatser vid varsel och omställning. Slutrapport (N2022/0781)
31. Tillväxtverket. Att samordna det nationella arbetet för att stödja nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i Norrbotten och Västerbottens län. Delrapport (KN2023/03505 och KN2023/04630)
32. Volvo AB. 2024-09-06. https://www.volvogroup.com/en/about-us/organization/our-production-facilities/Mariestad-Battery-Plant.html

Du kan ladda ned Tillväxtverkets publikationer på tillvaxtverket.se.
© Tillväxtverket
Stockholm, Juni 2025
Digital: ISBN 978-91-90068-12-0
Rapport 0520

Har du frågor om den här publikationen, kontakta:
Gustaf Rehnström
Telefon, växel 08-681 91 00